

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Laaja 4-vuotistarkastus

Vanhempien kokemuksia laajasta 4-vuotistarkastuksesta

Lehto Marjo ja Lehto Sari

Sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyö

Lapsi- ja nuorisotyö

Sosionomi(AMK)

KEMI 2012

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Tekijä(t): Lehto Marjo ja Lehto Sari

Opinnäytetyön nimi: Laaja 4-vuotistarkastus

– Vanhempien kokemuksia laajasta 4-vuotistarkastuksesta

Sivuja (+liitteitä): 45 (+4)

Opinnäytetyön kuvaus: Opinnäytetyömme on osa Lapsen hyvä arki – hanketta.

Hankkeen tavoitteena on luoda toimivia lasten ja perheiden hyvinvointia ja varhaista tukea palvelevia yhteistyö- ja kumppanuusmalleja eri toimijoiden välille. Olemme selvittäneet vanhempien kokemuksia laajasta 4-vuotistarkastuksesta sekä miten vanhemmat kokevat kasvatuskumppanuuden toteutumisen eri yhteistyötahojen kanssa.

Teoreettinen ja käsitteellinen esittely: Opinnäytetyön teoreettisena taustana toimivat laaja 4-vuotistarkastus ja sen säännökset sekä kasvatuskumppanuus ja vanhemmuuden tukeminen.

Metodologinen esittely: Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusotteella. Tiedot on kerätty teemahaastattelulla. Tulokset litteroitiin ja analyysimenetelmänä käytimme sisällönanalyysiä.

Keskeiset tutkimustulokset ja johtopäätökset: Haastatteluiden kautta saimme selville vanhempien kokemuksia laajan 4-vuotistarkastuksen ja kasvatuskumppanuuden toteutumisesta Kuusamossa. Johtopäätöksenä voimme todeta, että lapsen tasapainoisen kasvun ja kehityksen sekä koko perheen hyvinvoinnin tukemisessa laaja 4-vuotistarkastus on kokonaisvaltainen ja toimiva. Kasvatuskumppanuudella on suuri merkitys laajassa 4-vuotistarkastuksessa, koska se sitouttaa vanhemmat ja henkilöstön yhdessä turvaamaan lapsen hyvinvoinnin. Lisäksi vanhemmat kokivat tuen ja tiedon määrän riittäväksi sekä hyödylliseksi.

Asiasanat: Laaja 4-vuotistarkastus, kasvatuskumppanuus, yhteistyö

KEMI-TORNIO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Author(s): Lehto Marjo and Lehto Sari

Title of the Thesis: Extensive Periodical Examination of the Four Year Olds
– Parental Experience of the Extensive Periodical Examination of the Four Year Olds

Pages (+Appendices): 45 (+4)

Thesis description: Our thesis is a part of the Lapsen hyvä arki (Good life for Children) – project. The goal of the project is to create well functioning cooperation and partnership models between various actors to serve the wellbeing and early support for children and families. We have researched parental experience of the extensive periodical examination of the four year olds and how the parents experience the nurturing partnership between various cooperation partners.

Theoretical summary: The extensive periodical examination of the four year olds and the regulations regarding it, as well as the nurturing partnership and parental support are the theoretical background of this thesis.

Methodological summary: Thesis was implemented by using qualitative research method. Information was gathered by themed interviews. The results were transcribed and the method of analysis was content analysis.

Main results and Conclusions: Through the interviews we found out the parental experience of the realization of the extensive periodical examination of the four year olds and the nurturing partnership in Kuusamo. As a conclusion we can state that for supporting the balanced growth and development of the child, and the wellbeing of the whole family, the extensive periodical examination of the four year olds is comprehensive and functional. The nurturing partnership has a great significance in the extensive periodical examination of the four year olds, because it commits both the parents and the personnel to secure the wellbeing of the child. In addition the parents experienced the amount of the support and information to be sufficient and useful.

Keywords: extensive periodical examination of the four year olds, nurturing partnership, cooperation

Sisällys

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	5
2 LAAJA 4-VUOTISTARKASTUS	7
2.1 Neuvola-asetus	7
2.2 Laaja 4-vuotistarkastus Kuusamossa	8
2.3 Varhaiskasvatus laajassa 4-vuotistarkastuksessa	11
3 YHDESSÄ TOIMIMINEN LAPSEN PARHAAKSI.....	15
3.1 Kasvatuskumppanuus.....	16
3.2 Ammattilaisten yhteistyö.....	19
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	22
4.1 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimustehtävät.....	22
4.2 Aineisto ja aineiston analyysi.....	23
5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	28
5.1 Vanhempien kokemuksia laajasta 4-vuotistarkastuksesta.....	28
5.2 Kokemuksia yhteistyöstä päivähoidon työntekijän ja terveydenhoitajan kanssa.....	31
5.3 Kokemuksia keskustelusta päivähoidon työntekijän kanssa	33
5.4 Kokemuksia laajasta 4-vuotistarkastuksesta lastenneuvolassa	35
6 YHTEENVETO	38
7 POHDINTA	41
LÄHDELUETTELO.....	44
LIITTEET.....	46

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme on osa Lapsen hyvä arki – hanketta, joka on PaKaste- hankkeen Pohjois-Pohjanmaan osahanke. Sen tavoitteena on luoda toimivia lasten ja perheiden hyvinvointia ja varhaista tukea palvelevia yhteistyö- ja kumppanuusmalleja eri toimijoiden välille. Opinnäytetyömme ”Laaja 4-vuotistarkastus” pyrkii osaltaan selvittämään vanhempien kokemuksia laajasta 4-vuotistarkastuksesta ja sen toimivuudesta. Halusimme selvittää vanhempien kokemuksia, koska toimintamalli on uusi Kuusamossa ja Kuusamossa ollaan kiinnostuneita uuden toimintamallin kokemuksista.

Uuden neuvola-asetuksen myötä kuntien tehtävänä on järjestää neljän vuoden ikäiselle lapselle laaja terveystarkastus vuoden 2011 alusta alkaen. Asetuksen tavoitteena on varmistaa alle kouluikäisten lapsen ja heidän perheiden terveystarkastukset siten, että ne ovat suunnitelmallisia ja tasoltaan yhtenäisiä sekä yksilöiden ja väestön tarpeet huomiioon ottavia kunnallisessa terveydenhuollossa. (STM 2009, 19.)

Laaja 4-vuotistarkastus on tärkeää lapsen kehitykselle. Sen tavoitteena on muun muassa auttaa lasten vanhempia heidän kasvatustyössään, edistää varhaista tunnistamista ja tukemista sekä edistää moniammatillista kumppanuutta. Laaja 4-vuotistarkastus on sanansa mukaisesti laaja. Se on vanhempaan 5-vuotistarkastukseen verrattaessa kokonaisvaltaisempi ja laajempi. Siihen on lisätty muun muassa perheosio uutena osiona. Laaja 4-vuotistarkastus sisältää keskustelun niin päivähoidon kuin neuvolan työntekijän sekä lääkärin kanssa. Opinnäytetyössämme perehdymme kuitenkin vain päivähoidon ja neuvolan työntekijän kanssa tapahtuviin keskusteluihin, koska lääkärin kanssa käytävä yhteistyö on ajallisesti ja määrällisesti vähäisempää.

Opinnäytetyössämme toinen tutkimuskysymys liittyy kasvatuskumppanuuteen. Opinnäytetyössämme pyrimme selvittämään vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta niin päivähoidon henkilöstön kuin neuvolan työntekijöidenkin kanssa. Kasvatuskumppanuus-käsitettä käytämme teoria- ja analysointiosioissa, mutta haastatteluosiossa käytämme käsitettä ”yhteistyö”, koska kasvatuskumppanuus-käsite voi olla vieras niin vanhemmille kuin monille eri alan ihmisille. Kasvatuskumppanuus-käsitettä käytetään

nykyisin paljon päivähoiton työntekijöiden keskuudessa, mutta lastenneuvolassa puhutaan yhteistyöstä.

Kasvatuskumppanuuteen kuuluu olennaisesti kuuleminen, kunnioitus, luottamus sekä dialogi. Opinnäytetyössämme haluamme selvittää kasvatuskumppanuuden toteutumista eri toimijoiden kanssa, vanhempien kokemusten pohjalta. Vanhemmat ovat lapsen ensisijaisia kasvattajia, ja päivähoiton sekä neuvolan henkilöstön tehtävänä on tukea heitä heidän kasvatustyössään. Sosionomi (AMK) tutkinnon lisäksi saamme lastentarhanopettajan kelpoisuuden. Lastentarhanopettajan tehtävänä on tukea vanhempia ja auttaa heitä. Yhteistyön tulee olla joustavaa, luottamuksellista ja kiireetöntä. Tulevassa työssämme voimme tukea lapsen kokonaisvaltaista kehitystä ja kasvua yhdessä vanhempien kanssa.

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Aineiston keräsimme haastatteluilla, joissa käytimme teemahaastattelua. Opinnäytetyössämme olemme perehtyneet teoriaan ja jakaneet sen neljään osaan: laajaan 4-vuotistarkastukseen, kasvatuskumppanuuteen, opinnäytetyön toteutukseen sekä opinnäytetyön tuloksiin. Analyysimenetelmänä käytimme sisällönanalyysiä, jossa jaoin saamamme haastattelumateriaalin viiteen osaan.

2 LAAJA 4-VUOTISTARKASTUS

2.1 Neuvola-asetus

Uusi neuvola-asetus astui voimaan 1.7.2009 (380/2009), jossa määritellään, että kunnan on järjestettävä 4 vuoden ikäiselle lapselle laaja terveystarkastus vuoden 2011 alusta alkaen. Asetuksen tarkoituksena on varmistaa, että alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä terveystarkastukset ovat suunnitelmallisia ja tasoltaan yhtenäisiä sekä yksilöiden ja väestön tarpeet huomioon ottavia kunnallisessa terveydenhuollossa. (STM 2009, 19.) Laajan 4-vuotistarkastuksen tavoitteena on ennaltaehkäistä ja tukea lapsia sekä heidän vanhempiaan kasvatustyössään. Laajaan 4-vuotistarkastukseen sisältyy hyvinvointiarvion pyytäminen varhaiskasvatuksen ammattihenkilöltä, lapsen määrääikaistarkastus lastenneuvolassa, huoltajien haastattelu sekä koko perheen hyvinvoinnin selvittäminen niiltä osin kuin se on välttämätöntä hoidon ja tuen järjestämisen kannalta. Laajasta 4-vuotistarkastuksesta puhutaan lastenneuvolassa silloin, kun terveydenhoitaja ja lääkäri arvioivat yhdessä lapsen terveyttä sekä koko perheen hyvinvointia. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden ammattihenkilöiden kanssa. (STM 2009, 33.)

Lastenneuvolan yleisenä tavoitteena on parantaa lasten fyysistä ja psyykkistä terveyttä sekä koko perheen hyvinvointia. Tavoitteena on myös tukea erityistä tukea tarvitsevia perheitä, jotta perheiden väliset terveyserot kaventuisivat. Lisäksi lastenneuvolassa pyritään siihen, että seuraavan sukupolven terveyden ja vanhemmuuden voimavarat ovat paremmat kuin nykyisen. Lastenneuvolatyö on tärkeää myös siksi, että lapsen sairaudet ja kehitystä ehkäisevät tekijät sekä perheen muut terveysongelmat tunnistettaisiin varhain. Lastenneuvolatyön tulee mahdollistaa vanhemmille riittävästi tukea vanhemmuuteen ja parisuhteeseen perheen toimivuuden vahvistamiseksi. (STM 2004a, 16.) Lastenneuvolan tehtävänä on tunnistaa mahdollisimman ajoissa epäsuotuisan kehityksen merkit lapsessa, perheessä tai elinympäristössä sekä puuttua varhain terveyttä vaarantaviin tekijöihin. Tarvittaessa lastenneuvolasta lapsi ja perhe ohjataan muille asiantuntijoille tutkimuksiin tai hoitoon. (STM 2004b, 21.) Kasvatus- ja hoitotehtävässään vanhempia tuetaan antamalla ohjausta ja keskustelemalla kasvatuskysymyksistä. Toiminnassa koroste-

taan perhekeskeisyyttä ja ihmisläheisyyttä sekä palvelutarpeen yksilöllistä määrittämistä. (Karling & Ojanen & Sivén & Vihunen & Vilén 2009, 39.)

2.2 Laaja 4-vuotistarkastus Kuusamossa

Laajan 4-vuotistarkastuksen kehittäminen on osa Lapsen hyvä arki- hanketta, joka sai alkunsa vuonna 2009. Hankkeen päätavoitteena on tukea lapsen kehitystä ja kasvua, edistää lasten ja heidän perheiden hyvinvointia sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Lisäksi tavoitteena on myös lasten ja perheiden palveluiden laadun ja vaikuttavuuden parantaminen. Tähän liittyen laajan 4-vuotistarkastuksen tavoitteena on:

1. Moniammatillisen kumppanuuden edistäminen, yhteisten moniammatillisten toimintamallien ja verkostojen kehittäminen ja vahvistaminen lasten ja lapsiperheiden palvelujen tarjoajien välille.
2. Varhaisen tunnistamisen ja tukemisen edistäminen, sekä lasten eri elämän piireissä tapahtuvan kasvatuksellisen vuorovaikutuksen ja vanhemmuuden tukeminen.
3. Lasten ja perheiden palveluissa työskentelevän henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittäminen.
4. Kuntien ja muiden tahojen välisen yhteistyön ja yhteisen työn tapojen vahvistaminen lasten ja lapsiperheiden palveluissa asiakkaan osallisuus huomioiden.
5. Tutkimuksen, koulutuksen ja käytännön työn välisen yhteyden kehittäminen. (Määttä 2011.)

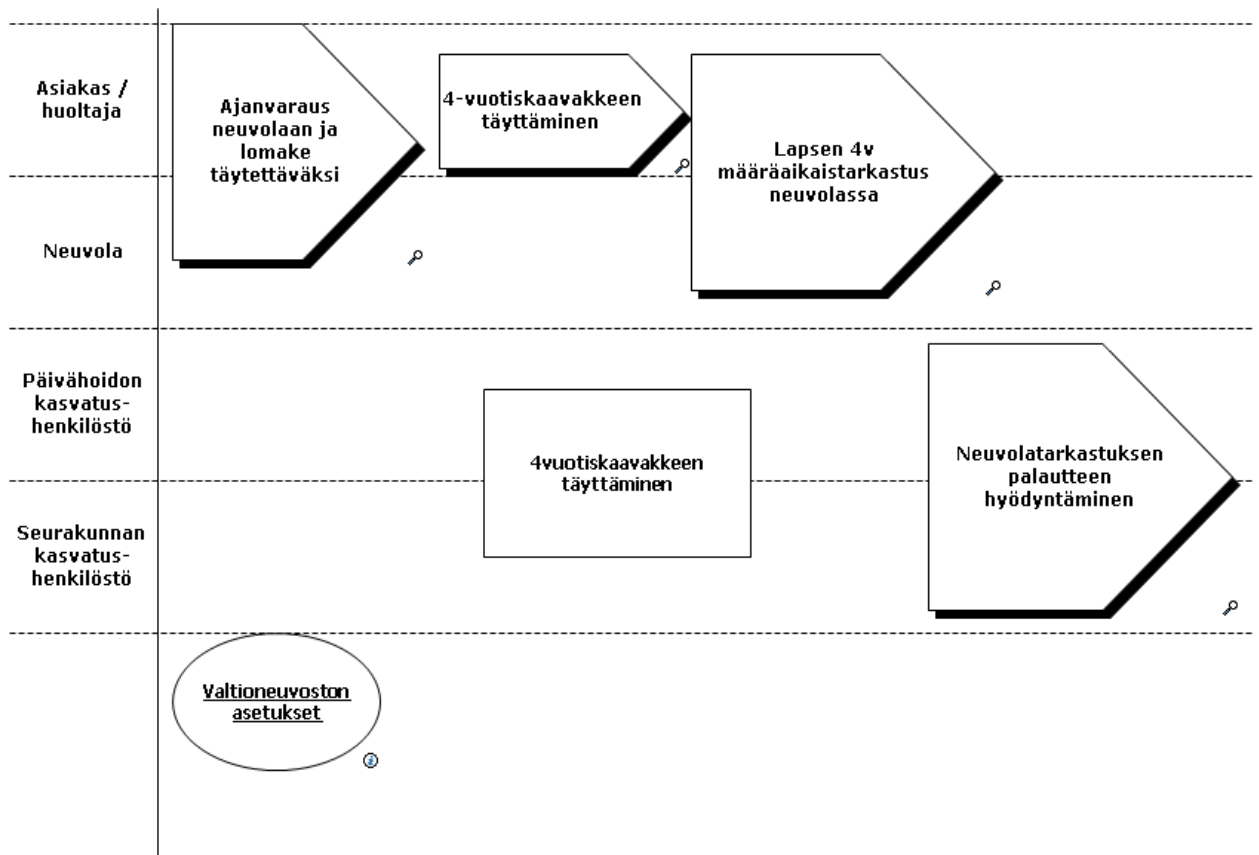
Kuusamossa on ollut aikaisemmin käytössä 5-vuotiaan lapsen seurantalomake, joka on ollut päivähoidon ja lastenneuvolan yhteistyöväline. Lomakkeen avulla on arvioitu lapsen kasvua ja kehitystä. 5-vuotislomake on ollut käytössä noin kymmenen vuoden ajan Kuusamossa, kunnes laaja 4-vuotislomake otettiin käyttöön vuoden 2011 alussa. 4-vuotislomakkeen mallia koekäytettiin vuoden 2010 aikana.

Kuusamossa keväällä 2010 toteutetussa vertaishaastattelussa neuvola- ja päivähoitopalvelut todettiin pääsääntöisesti hyvin toimiviksi, mutta muun muassa varhaista puuttumista ja eri toimijoiden välistä saumatonta yhteistyötä toivottiin kehitettävän. Neuvolalta toivottiin enemmän kohtaamista kasvukäyrien tarkastelun sijaan. Seurakunnan lapsityön palvelut nähtiin hyvin palvelukokonaisuutta täydentävinä. (Määttä 2011.)

4-vuotisprosessi lähti etenemään Kuusamossa maaliskuussa 2010, jolloin valmisteleva työryhmä kokoontui ensimmäisen kerran. Ryhmään kuului työntekijöitä päivähoidosta, neuvolasta, puheterapeutti, perheneuvolasta työntekijä ja Lapsen hyvä arki-hankkeen koordinaattori. Ryhmä kävi lävitse uuden neuvola-asetuksen, arvioivat 5-vuotismallia, hahmottelivat 4-vuotismallin suuntaviivoja ja sopivat työryhmästä. Työryhmään nimettiin Lapsen hyvä arki-hankkeen koordinaattori, lastenneuvolan osastonhoitaja, terveydenhoitaja, lastentarhanopettaja, päivähoidon ohjaaja, kiertävä erityislastentarhanopettaja ja alkuvaiheessa mukana olivat myös puheterapeutti sekä perheneuvolan psykologi. Touko-elokuussa 2010 päivitettiin saatekirjettä ja lomaketta sekä sovittiin seurakunnan lapsityön osuudesta prosessiin. Syksyllä 2010 4-vuotismallia käsiteltiin ajankohtaisfoorumissa ja konsultoititiin Terveyden ja hyvinvointilaitokselta Arja Hastrupia. Laaja 4-vuotislomake otettiin käyttöön vuoden 2011 alussa. 4-vuotismallille on myös tehty ProceQuide-mallinnus vuonna 2011, joka löytyy Lapsen hyvä arki-hankkeen internetsivustolta. 4-vuotismallia oli tarkoitus arvioida vertaishaastattelulla joulukuussa 2010, mutta vertaishaastattelu ei toteutunut. (Määttä 2011.)

Lapsen hyvä arki-hankkeen 4-vuotistyöryhmän jäsenet kehittivät laajaan 4-vuotistarkastukseen liittyvän lapsen kehityksen seurantalomakkeen, jonka avulla lasta tarkastellaan ainutlaatuisena yksilönä, hänen kasvua ja kehitystä sekä koko perheen hyvinvointia. Kuusamon 4-vuotislomake on otettu käyttöön myös Posiolla ja Taivalkoskella (Autio 2012).

Laajaan 4-vuotistarkastukseen (kuvio 1) sisältyy ajanvaraus neuvolaan, 4-vuotislomakkeen täyttäminen kotona ja päivähoidossa, keskustelu päivähoidon työntekijän kanssa, lapsen 4-vuotismääräaikaistarkastus neuvolassa, johon sisältyy terveydenhoitajan ja lääkärin suorittama tarkastus sekä neuvolatarkastuksen palautteen hyödyntäminen. Lapsen ollessa päiväkodissa tai perhepäivähoidossa, lomakkeen saa hoitopaikasta, josta se myös lähetetään täytettynä keskustelun jälkeen lastenneuvolaan. Kotihoidossa olevien lasten vanhemmille lomake lähetetään postitse heidän varatessaan neuvolasta ajan lapsen 4-vuotistarkastukseen. (Sosiaalikallega 2011.)

KUVIO 1. Kuusamo– laajennettu 4-vuotistarkastus.

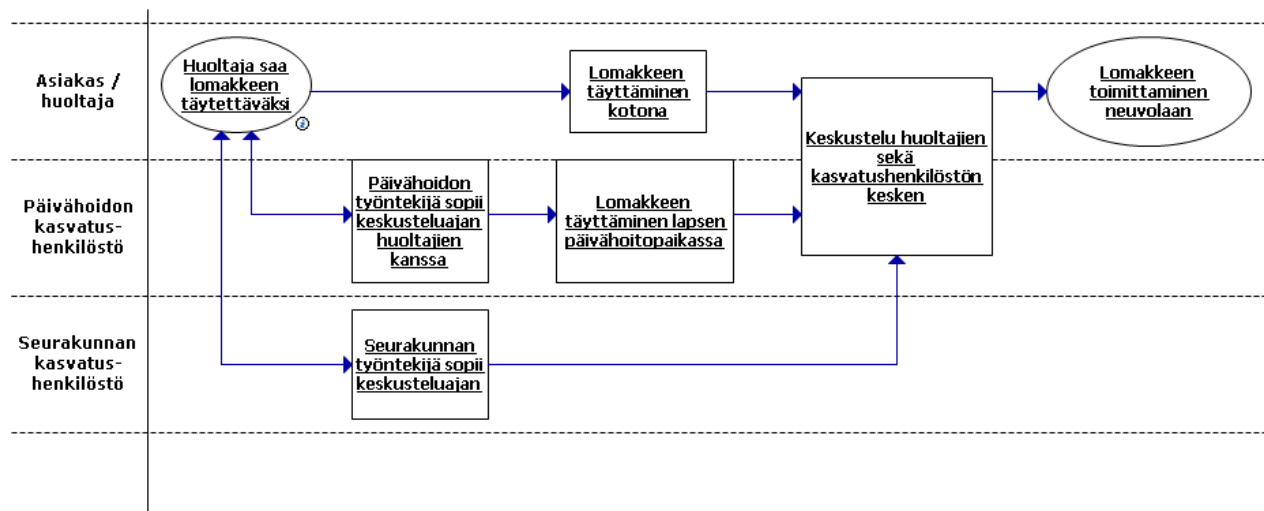
2.3 Varhaiskasvatus laajassa 4-vuotistarkastuksessa

Laki lasten päivähoidosta (304/1983) todetaan, että päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Päivähoidon tulee omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö. Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2009, 10) todetaan, että varhaiskasvatus yhdessä lastenneuvolatoiminnan kanssa luo ja kehittää järjestelmän, jolla voidaan yhteistyössä vanhempien kanssa seurata lapsen kasvua ja kehitystä sekä tarvittaessa ohjata perhettä hakeutumaan eri palveluihin.

Varhaiskasvatuksessa on tärkeää lapsilähtöinen toiminta ja se sisältyy ohjaavaan kasvatukseen. Lapsilähtöinen toiminta on tietoista, lapsen yksilöllisistä tarpeista, kokemuksista ja mielenkiinnon kohteista lähtevää kasvatuksellista toimintaa. Toimiakseen lapsilähtöisesti kasvattajalla tulee olla herkkyyttä kohdata lapsi ja hänen yksilölliset tarpeensa. Tämä taas edellyttää vahvasti sitä, että kasvattaja osaa nähdä lapsen kasvun ja kehittymisen tarpeet sekä lapselle merkitykselliset kokemukset. Kasvattajan tulee osata havainnoida ja kuunnella lasta, mutta tämä puolestaan onnistuu ainoastaan yhteistyössä vanhempien kanssa. (Järvinen & Laine & Hellman-Suominen 2009, 15.)

Laajaan 4-vuotistarkastukseen sisältyy hyvinvointiarvion pyytäminen varhaiskasvatuksen ammattihenkilöltä (STM 2009, 33). Laajan 4-vuotistarkastuksen lomakkeen täyttäminen (kuvio 2) etenee siten, että päivähoidossa olevien lasten vanhemmille jaetaan hyvissä ajoin 4-vuotisseurantalomake, jonka vanhemmat täyttävät kotona. Täytetty lomake palautetaan päivähoitoon, jossa hoitajat kirjoittavat havaintonsa lomakkeeseen. Päiväkodissa lomakkeeseen kootaan ajatuksia kaikilta ryhmän työntekijöiltä. Perhepäivähoidajalle on mahdollisuus konsultoida omaa ohjaajaa lomakkeen täyttämisenä. Tavoitteena on lapsen hyvinvointi ja jos työntekijällä on huolta tai hänellä mietityttää lapsen kasvu, kehitys tai oppiminen, hänen tulee ottaa asia esille lomakkeessa. Molempien osapuolten (vanhemmat/ huoltajat sekä päivähoidon/ seurakunnan kasvatushenkilöstö) täy-

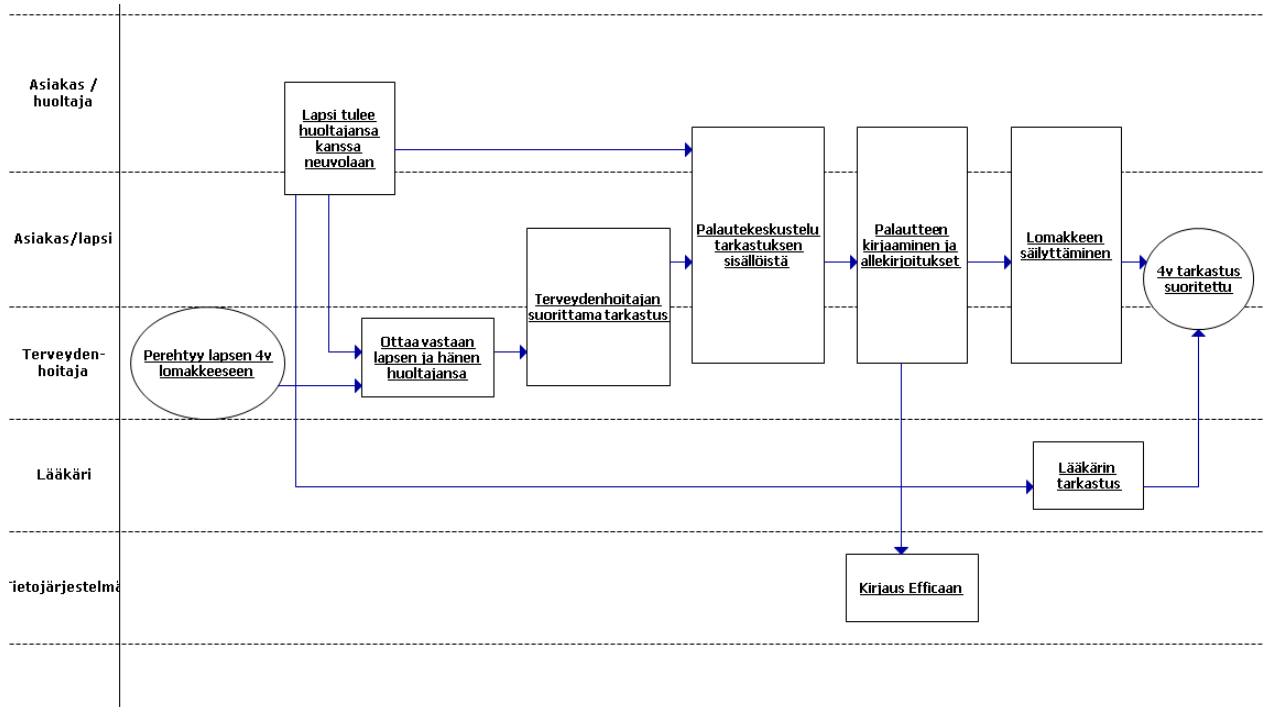
tettyä lomakkeen, pidetään yhteinen keskustelutuokio asian tiimoilta (Sosiaalikollega 2011). Keskustelussa ei välttämättä tarvitse käydä kaikkia kysymyksiä kohta kohdalta läpi, vaan voidaan keskittyä mahdollisiin askarruttaviin tai muuten puhututtaviin asioihin. Keskustelussa on hyvä tarkistaa, että osapuolet ovat ymmärtäneet toistensa kirjalliset kommentit, ettei jää epäselviä asioita. Jos päivähoidossa olevalla lapsella on varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyvä keskustelu ajankohtainen, varhaiskasvatuskeskustelu ja 4-vuotiskeskustelu voidaan yhdistää myös yhdeksi keskusteluksi.

KUVIO 2. 4-vuotislomakkeen täyttäminen sekä keskustelu huoltajien ja kasvatushenkilöstön välillä

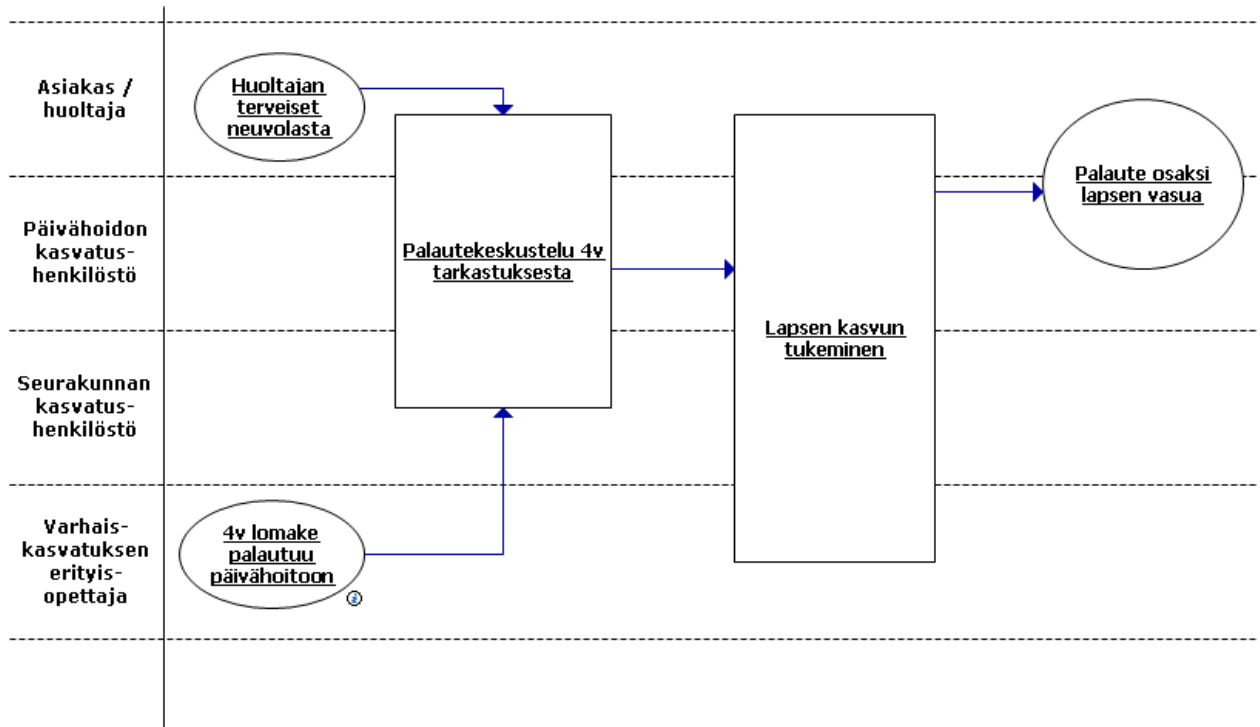
Keskusteluun on varattava riittävästi aikaa. Lastenneuvolan määräaikaistarkastus (kuvio 3) on yksi osa lapsen laajaa 4-vuotistarkastusta. Ennen määräaikaistarkastusta terveydenhoitaja perehtyy lapsen 4-vuotislomakkeeseen. Vanhemmat varaavat ajan määräaikaistarkastukseen, jossa lapsi on vanhemman/vanhempien kanssa terveydenhoitajan luona, mutta lapsi on välillä myös yksin terveydenhoitajan kanssa. Sen jälkeen vanhemmat ja terveydenhoitaja käy palautekeskustelun tarkastuksen sisällöstä. Kasvatushenkilöstöllä on velvollisuus puuttua mahdollisiin huoltajan esille nostamiin huolenaiheisiin ja kirjattava lomakkeeseen, mitä asian tiimoilta on sovittu. 4-vuotistarkastuksen yhteydessä vanhemmat ja terveydenhoitaja kirjaavat yhdessä lomakkeeseen neuvolaikäynten aikana nousseita huomioita. Terveydenhoitaja kirjaa tiedot Effica- potilashal-

linton. Viimeisenä lapsi käy lääkärin tarkastuksessa, jonka jälkeen laaja 4-vuotistarkastus on suoritettu lastenneuvolassa. (Sosiaalikallega 2011.)

KUVIO 3. Lapsen 4v. määräaikaistarkastus lastenneuvolassa

Neurolatarkastuksen palautteen hyödyntäminen (kuvio 4) on tärkeää. Terveydenhoitajan ja lääkärin suorittaman tarkastuksen jälkeen vanhemmat tuovat terveiset päivähoitoon ja 4-vuotislomake palautuu päivähoitoon varhaiskasvatuksen erityisopettajan kautta, joka katsoo ensin neuvolasta palautuneet lomakkeet. Jos erityisopettajalla nousee lomakkeesta esille erityisen tuen tarpeita, hän on tarvittaessa yhteydessä huoltajiin, päivähoitajan henkilöstöön tai moniammatilliseen verkostoon, jos vanhemmat ovat antaneet siihen luvan. Neurolatarkastuksen jälkeen alkuperäinen lomake liitetään osaksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa sekä jos laajassa 4-vuotistarkastuksessa on noussut jotain mietityttävää, voidaan lapsen kohdalla miettiä jatkotoimenpiteitä. Näin ollen päivähoitossa voidaan ottaa myös lastenneurolan näkökulmat huomioon. (Sosiaalikallega 2011.)

KUVIO 4. Neuvolatarkastuksen palautteen hyödyntäminen

Ensisijaisesti lapsen kasvattaminen on kotien tehtävä, mutta vanhemmilla on oikeus edellyttää, että yhteiskunta tukee heidän kasvatustehtäväänsä. Vanhemmilla on myös velvollisuus taata lapsilleen hyvä hoito. Jokaisella vanhemmalla kulkee mukanaan tietyt rutiinit ja tavat toimia, joita voi olla hankala muuttaa. Vanhempien luottamusta omaan itseensä kasvattajina tulisi tukea, sillä jokainen vanhempi haluaa lapselleen parasta. On paljon hyviä tapoja toimia kasvattajana, mutta kasvattajana kehittymiseen vaaditaan pysähtymistä miettimään omia arvojaan. Näin opitaan tuntemaan itsensä paremmin. (Aaltonen & Ojanen & Sivén & Vihunen & Vilén 2002, 252.) Laajassa 4-vuotistarkastuksessa on tarkoitus tukea lasten vanhempia heidän kasvatustyössään. Vanhemmuuden tukemisella pyritään auttamaan ja etsimään erilaisia keinoja ja ratkaisuja erilaisiin ongelmatilanteisiin. Vanhempien on hyvä tuntea, että heillä on apua lähellä, jos sitä tarvitaan. Avun pyytäminen perheen ongelmiin on madaltumaan päin, mutta tuen tarpeen myöntäminen tai tuen vastaanottaminen ei aina ole helppoa. Yhteiskunta pyrkii auttamaan vanhempia heidän kasvatustehtävässä jokaisen perheen elämäntilanteen mukaan. (Järvinen ym. 2009, 15.)

3 YHDESSÄ TOIMIMINEN LAPSEN PARHAAKSI

Kasvatuskumppanuudella varhaiskasvatuksessa tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemisessa. Tämä edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja toistensa kunnioittamista. Vanhemmilla on lastensa ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu sekä oman lapsensa tuntemus. Henkilöstöllä on koulutuksensa antama ammatillinen tieto ja osaaminen sekä vastuu kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luomisesta. Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista, jolloin varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaa lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät lapselle kahden tärkeän tahon, vanhempien ja varhaiskasvatuksen kasvattajien tiedot ja kokemukset. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2009, 31.)

Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on, että lapsi toimijana ja oman elämänsä kokijana tulee kokonaisvaltaisesti nähtyksi, ymmärretyksi ja kannatelluksi. Lapsen leikin, toiminnan, kokemusten, toiveiden ja tarpeiden havainnointi ja havaitseminen ovat keskiössä. Lisäksi kasvatuskumppanuuden yhtenä tavoitteena on tunnistaa herkästi ja mahdollisimman varhain lapsen jollakin kasvun, kehityksen tai oppimisen alueella mahdollinen tuen tarve ja luoda yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa yhteinen toimintastrategia lapsen tukemiseksi. Myös ongelmatilanteissa lapsen vanhempien ja henkilöstön väliselle yhteistyösuhteelle tulee luoda kasvatuskumppanuuden ilmapiiri. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2009, 32.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005,31) todetaan, että vanhemmilla tulee olla mahdollisuus osallistua omaa lasta koskeviin kasvatustalkoihin ja lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen. Tavoitteena on, että lapsen asiat ja elämäntilanteet päivähoidossa ja perheessä tulevat vastaanotetuiksi ja jaetuiksi kunnioittavassa, tasavertaisessa ja avoimessa vuoropuhelussa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.)

Kasvatuskumppanuus on monipuolista ja syventävää yhteistyötä perheiden ja päivähoiton välillä. Päivähoidon henkilöstö ja lasten vanhemmat työskentelevät yhdessä, sekä vanhemmilla että päivähoiton henkilöstöllä on olennaista, mutta erilaista tietoa lapsesta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 1819.) Kasvatuskumppanuuden toteutuessa siinä yhdistyy lapselle tärkeiden ihmisten, vanhempien ja hoitajien ymmärrys ja tieto lapsesta. Kasvatuskumppanuudessa vanhemmuutta pyritään tukemaan lisäämällä vanhemman ymmärrystä lapsen tarpeista ja kehitysvaiheista, etenkin silloin kun vanhemmat eivät saa tarpeeksi tukea verkostosta. (Kanninen & Sigfrids 2012, 133.)

Kasvatuskumppanuuden periaatteet käsittävät kuulemisen, kunnioituksen, tasavertaisuuden ja dialogisuuden. Työntekijä sitoutuu toimimaan näiden neljän periaatteiden mukaisesti päivähoitossa olevien lasten ja heidän perheidensä kanssa. Kasvatuskumppanuudessa huomiota kiinnitetään erityisesti siihen, miten vanhemman lasta koskeva tietämys tulee kuulluksi, vastaanotetuksi, jaetuksi ja keskustelluksi vuorovaikutuksessa päivähoiton työntekijän kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 18.)

3.1 Kasvatuskumppanuus

Kuuleminen

Sanoin, ilmein ja elein sekä muulla tavoin saavutettu ihmisten välinen yhteys on kaikissa elämäntilanteissa tärkeää. Yhteys on kahden tai useamman ihmisen välistä ajatusten ja tunteiden kohtaamista. Se on erityisesti tunnetilojen ja ajatusten yhdessä jakamista, kuuntelemista ja kuulluksi tulemistä. Todellinen ja luottamuksellinen suhde vaatii aikaa. (Vilén & Leppämäki & Ekström 2008, 62.)

Kuuntelu ja toisen kuuleminen ovat keskeisiä asioita vuoropuhelussa. Kuuleminen ei ole ensisijassa taito vaan suhde toiseen ihmiseen. Kuulevassa suhteessa asetutaan kuulemaan toisen ihmisen asiaa, ajatuksia ja puhetta. Kuunteleminen on eläytyvää kuuntelemista ja keskittymistä sekä kuunteleminen sisältää aina läsnäolon vaatimuksen. Se näyttää toiselle aitona kiinnostuksena, empaattisuutena ja rehellisyytenä. Kuunteleminen ei onnistu, ellei kuuntelija kykene luomaan turvallista ja myönteistä ilmapiiriä. Kuuntelija haluaa ja uskaltaa ottaa vastaan sen, mitä toinen viestittää. Kuunteleminen on joskus riskin ottamista ja vaatii erilaisten tunteiden sietämistä esimerkiksi suuttumusta, ahdistusta ja hämmennystä. Kuulevassa suhteessa voidaan pienillä niin sanotuilla ´oven avaajilla´ viestittää toiselle valmiutta kuulla, vaikka asia ei olisi miellyttävä tai siitä ollaan eri mieltä. Näitä ´oven avaajia´ voivat olla esimerkiksi kommentit ahaa, hmm, kerro lisää tai haluan kuulla siitä enemmän. ´Oven avaajina´ voivat toimia myös kasvon ilmeet ja eleet, jotka kertovat puhujalle siitä, että kuuliija on läsnä ja on halukas kuulemaan. Kuulluksi tuleminen on aina eheyttävä kokemus ja sen tähden kasvatuskumppanuuden keskeinen periaate. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32.)

Kunnioitus

Ihmisillä on halu ja tarve tulla hyväksytyksi ilman erilaisia ehtoja, sellaisena kuin he ovat. Toisen ihmisen kunnioittaminen on hänen arvostamista ja hyväksymistä, se ilmenee aina ajatuksina ja sitä kautta myös tekoina. Ihmisten avoimuus ja myönteisyys auttavat ymmärtämään ihmistä, että häntä kunnioitetaan ja arvostetaan. Kunnioituksen puute näkyy suhteessa mitätöimisellä, selän kääntämisellä sekä sen viestittämisellä, ettei toisella tai hänen sanomisillaan ole merkitystä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34.)

Yhteistä kaikille ihmisille on se, että jokainen kaipaa toiselta ihmiseltä kunnioitusta kaikissa elämäntilanteissa. Jos ihminen ei koe, että häntä ja hänen mielipiteitään kunnioitetaan, hän voi kokea vuorovaikutuksen lamaannuttavaksi sekä alentuvasti annettava apu voi myös heikentää ihmisen omantunnonarvoa. Ihmiselle on tärkeää säilyttää omanarvontunteensa ja tässä yhteydessä voidaan puhua myös kasvojen säilyttämisestä. (Vilén ym. 2008, 64- 65.)

Luottamus

Luottamus rakentuu kuulemisen ja kunnioituksen periaatteista. Luottamuksen syntymiseen tarvitaan aikaa ja yhteisiä kohtaamisia sekä työntekijän ja vanhemman vuoropuhelua. Luottamus ei synny hetkessä, vaan se rakentuu ajan kanssa. Luottamuksen syntyyn vaikuttavat ihmisen aikaisemmat kokemukset ja muistot samankaltaisista tilanteista ja asioista. Ihmiset tarvitsevat eripituisen ajan voidakseen luottaa ihmiseen. Keskeinen tavoite kasvatuskumppanuudessa on luoda luottamuksellinen ilmapiiri kaikelle työntekijöiden ja vanhempien väliselle vuoropuhelulle. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36- 37.)

Useimpien vanhempien mielestä luottamus päivähoidon työntekijöihin rakentuu työntekijän ja lapsen välisestä suhteesta, siitä millä tavalla työntekijät välittävät tietämystään lapsesta. Kasvattajan herkkä suhde lapseen herättää vanhemmissa luottamusta ja turvallisuutta lapsen hyvästä hoidosta. Luottamus rakentuu myös vanhempien mahdollisuudesta vaikuttaa lapsensa hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen liittyviin asioihin. Perustan luottamukselle luo arkinen ja päivittäinen vuoropuhelu lapseen liittyvistä asioista. Lisäksi se mahdollistaa yhteisen ymmärryksen lapsesta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36- 37.)

Dialogi

Dialogi tarkoittaa tarkoitusten ja ajatusten vaihtelua ihmisten välillä sekä yhteistä tiedonvirtaa. Isaacs (2001) korostaa dialogin kykyä ottaa vastaan sanoja ja mahdollisuutta hiljentää oma sisäinen hälinä. Dialogin harjoittelu voi alkaa itsensä tutkimisesta ja omien reaktioiden kuuntelusta. Kun tuntee itsensä paremmin, niin myös toisen kuuntelu tulee helpommaksi. Dialogissa on tärkeää, ettei nopeita johtopäätöksiä tehdä ja siinä pyritään pitkittämään omien mielipiteiden muodostamista. Tarkoituksena on aidosti kuunnella niin itseään kuin muitakin, joka vaatii eläytymistä toisen ihmisen asemaan. (Vilén ym. 2008, 86- 87.)

Dialogi on avain kuulemisessa. Vain kuuleva suhde voi synnyttää aitoa vuoropuhelua, jossa on tilaa kaikkien osapuolen tulla näkyviksi omine ajatuksineen. Dialogi ymmärrettään taitona ajatella, puhua ja toimia yhdessä. Dialogi toteutuu tasa-arvoisessa puheessa, jossa toisen tietämys ei ole merkityksellisempää ja arvokkaampaa kuin toisen osapuolen. Dialoginen vuoropuhelu sallii eri mieltä olemisen, suorapuheisuuden ja rehellisyyden, koska sitä kannattelee kuulemisen ja kunnioituksen kokemus. (Kaskela & Kekkonen 2006, 38- 39.)

3.2 Ammattilaisten yhteistyö

Laadukas varhaiskasvatus on monimuotoista toimintaa, joka edellyttää eri tahojen yhteistyötä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan, että lastenneuvolatoiminnan kanssa yhdessä luodaan ja kehitetään järjestelmä, jolla voidaan yhdessä vanhempien kanssa seurata lapsen kasvua ja kehitystä sekä tarvittaessa ohjata perhettä hakeutumaan palveluihin. Verkostoyhteistyön keskeisenä tavoitteena on varhainen puuttuminen riskitilanteissa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 10.)

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta (380/2009) velvoittaa palveluja järjestettäessä kiinnittämään huomiota lapsen kehitysympäristöihin eli terveystarkastukset ja terveystarkastusneuvonta on järjestettävä tarpeen mukaan moniammatillisesti. Huoltajien kirjallisella suostumuksella laajaan 4-vuotistarkastukseen sisältyy päivähoiton arvio lapsen selviytymisestä päivähoitossa. Laajassa 4-vuotistarkastuksessa tehdään moniammatillista yhteistyötä muiden lapsiperheiden parissa työskentelevien kanssa. Lastenneuvolan, päivähoiton ja vanhempien yhteistyöllä on suuri merkitys lapsen kokonaiskehityksen seurannassa ja arvioinnissa ja yhteistyö vanhempien kanssa onkin merkittävässä roolissa tässä. Lapset ovat erilaisia, mutta niin ovat vanhemmatkin; toisiin yhteys löytyy helposti, toiset vanhemmat vaativat aikaa yhteistyösuhteen muodostamiseen. (Kanninen & Sigfrids 2012, 134.)

Laki lasten päivähoidosta (1983) velvoittaa työntekijöitä yhteistyöhön kodin kanssa. Päiväkodissa lapsen toiminnan ymmärtäminen vaatii lapsen koko ympäristön huomioimista sekä on tärkeää selvittää miten lapsi toimii kotona ja päivähoitossa. Työntekijän on kunnioitettava yksityisyyttä ja kyettävä rajaamaan ne asiat, joita yhteistyöhön kuuluu. Olennaista yhteistyössä onkin sen sisältö ja muoto. Yhteistyön toimivuuden kannalta on tärkeää, että perheiden toiveet yhteistyön toteutumisesta ja sisällöstä on selvillä. Kaikki vanhemmat eivät halua niin paljon yhteistyötä ja tukea, kuin toiset. Tästä johtuen on erityisen tärkeää, että vanhemmat saavat tarvittavan tuen ja yhteistyö perustuu molemminpuoliseen luottamukseen. Yhteistyön sujuvuuteen vaikuttaa myös se, että työntekijät ovat vastavuoroisesti valmiita luottamukselliseen, avoimeen ja aitoon vuorovaikutukseen. Osa vanhemmista tarvitsee myös enemmän aikaa toimiakseen tasavertaisina yhteistyökumppaneina ja näitä vanhempia päivähoiton työntekijöiden tulisi erityisesti rohkaista yhteistyöhön. (Aaltonen ym. 2002, 254- 255.)

Hyvä yhteistyö vaatii päivähoiton työntekijältä ja terveydenhoitajalta kykyä kuunnella. Kuuleminen taas edellyttää virittäytymistä kuhunkin ainutlaatuisen perheeseen. Haasteena voikin olla löytää aito kohtaava dialogi jokaisen perheen kanssa. On tärkeää, että työntekijä löytää sellaisen tavan olla vuorovaikutuksessa perheen kanssa, josta välittyisi vanhemmille aito välittäminen, arvostus ja avoin kiinnostuneisuus lapsesta ja hänen kasvuympäristöstä. Avoimuudella tarkoitetaan, että työntekijä on kiinnostunut vanhemman näkökulmasta, vaikka ne eroaisivatkin työntekijän omasta. Tällöin työntekijä osoittaa hyväksyvää intoa pohdiskella asioita yhdessä eikä esitä omia näkökantojaan ainoina oikeina vaihtoehtoina. Jossakin tilanteessa vanhempien näkökulma voi olla huono lapsen kannalta, mutta väittelemine vanhemman kanssa ei johda onnistuneeseen lopputulokseen. Tällöin on tärkeää pohdiskella ja löytää uusia vaihtoehtoisia toimintatapoja yhdessä, koska nämä ovat yhteistyösuhteen välttämättömiä edellytyksiä. Olennaista on välittää myös vanhemmalle kohdatuksi tulemisen kokemus. (Kanninen & Sigfrids 2012, 134- 135.)

Ihmiset vaikuttavat aina toisiin ihmisiin, tiedostivat he sitä tai eivät. Kasvattajina ja yhteistyökumppaneina on tärkeää miettiä, miten tulisi toimia, että toinen ihminen hyötyisi tiedoistamme ja taidoistamme. Tärkeää on toimia esimerkkinä toisille, hyväksyä erilai-

set ihmiset ja pyrkimällä avoimeen ja rakentavaan vuorovaikutukseen sekä kunnioittamalla vaitiolovelvollisuutta. Tällä tavoin voidaan luoda hyvä pohja luottamukselle, joka on yhteistyön perusta. Päivähoidon työntekijän tulisi pyrkiä osoittamaan vanhemmille, että henkilökunta välittää lapsesta ja on aidosti halukas työskentelemään heidän kanssaan. Työntekijöiden tulisi kuunnella aidosti vanhempia sekä tukea heitä. Hyvin luodulle luottamukselle ja avoimuudelle on ominaista, että on myös helpompi jakaa ja ottaa vastaan ohjeita ja neuvoja. (Aaltonen ym. 2002, 252- 253.)

Laajassa 4-vuotistarkastuksessa on ennalta määritelty työmenetelmä, jonka avulla on tarkoitus helpottaa perheen tarpeiden- ja tilanteen määrittelyä ja arviointia sekä saada esille perheen näkemyksiä terveydestään. Toisaalta menetelmä saattaa myös estää vanhempien osallisuutta ja lisätä asiantuntijan dominointia, koska ne luovat tilanteeseen kontrolloivan ilmapiirin, korostavat asiantuntijakeskeisyyttä ja sitovat työntekijän rutineihin ja mekanistiseen toimintaan, josta hänen voi olla vaikea poiketa. Tällöin jokaisen perheen tavoitteet ja työntekijän työmenetelmät ovat samantyylliset. Myös työntekijän oma asiantuntemus voi kärsiä, koska työntekijä kiinnittää päähuomiointinsa vain menetelmän toteuttamiseen eikä työn sisältöön, tavoitteisiin ja asiakkaaseen (Pietilä 2010, 134- 135). Työmenetelmällä on mielekkyytensä, jos työntekijät ymmärtävät niiden merkityksen ja käyttömahdollisuudet omassa toiminnassaan (Pietilä 2010, 136). Laaja 4-vuotistarkastus koskettaa päivähoidon henkilöstöä, terveydenhoitajaa, lastenlääkäriä, kiertävää erityislastentarhanopettajaa ja mahdollisesti muitakin lapsi- ja perhetyön työntekijöitä. On tärkeää, että jokainen työntekijä tiedostaa oman tehtävänsä sekä tuo näkökulmansa ja tavoitteensa esille.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimustehtävät

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää päivähoitossa olevien 4-vuotiaiden lasten vanhempien kokemuksia laajasta 4-vuotistarkastuksesta sekä miten kasvatuskumppanuus toteutuu eri toimijoiden kanssa vanhempien mielestä. Saadun tiedon avulla on tarkoitus tarkastella uuden mallin toimivuutta ja mahdollisia kehittämisen kohteita. Mielestämme on tärkeää tuoda esille vanhempien kokemuksia, koska ne antavat ensisijaisen tärkeää tietoa laajasta 4-vuotistarkastuksesta sekä kasvatuskumppanuuden toteutumisesta työntekijöiden kanssa. Jokaisen vanhemman ja perheen kokemukset ovat arvokkaita ja tärkeitä.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset liittyvät laajaan 4-vuotistarkastukseen. Halusimme lähteä selvittämään vanhempien kokemuksia laajasta 4-vuotistarkastuksesta sekä siitä, miten kasvatuskumppanuus toteutui vanhempien mielestä eri yhteistyötahojen kanssa. Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Millaisia ovat vanhempien kokemukset laajasta 4-vuotistarkastuksesta?
2. Miten yhteistyö/kasvatuskumppanuus toteutuu vanhempien mielestä päivähoiton työntekijän ja lastenneuvolan terveydenhoitajan kanssa?

Valitsimme opinnäytetyön aiheeksi lapsen laajan 4-vuotistarkastuksen, koska aihe on ajankohtainen ja Kuusamossa ei ole selvitetty vanhempien kokemuksia laajasta 4-vuotistarkastuksesta eikä vanhempien yhteistyöstä eri toimijoiden kanssa. Lisäksi otimme opinnäytetyöhömmme kasvatuskumppanuuden ja sen toteutumisen erityisesti vanhempien näkökulmasta, koska kasvatuskumppanuus on erityisen tärkeää työntekijöiden ja vanhempien välisessä vuorovaikutuksessa ja sitä kautta lapsen hyvinvoinnin kannalta. Näemme tärkeäksi selvittää juuri vanhempien kokemuksia, koska vanhemmat ovat lastensa ensisijaisia kasvattajia ja me tulevina lastentarhanopettajina olemme tukemassa heitä. Lisäksi opinnäytetyömme vie meidän ammatillista osaamista eteenpäin.

4.2 Aineisto ja aineiston analyysi

Opinnäytetyömme tutkimusmenetelmänä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa tarkoituksena on ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja mielekkään tulkinnan antaminen. Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita merkityksistä, kuinka ihmiset kokevat ja näkevät reaalimaailman. (Kananen 2008, 24.) Tästä johtuen valitsimme kvalitatiivisen tutkimuksen opinnäytetyöhömme, koska tarkoituksenamme oli selvittää vanhempien kokemuksia 4-vuotistarkastuksesta sekä siitä, miten lasten vanhemmat kokevat kasvatuskumppanuuden eri toimijoiden kanssa. Laadullisessa tutkimuksessa opinnäytetyön tekijän asema on keskeinen ja tekijällä on toiminnassaan tietynlaista vapautta, joka antaa mahdollisuuden joustavaan tutkimuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen (Eskola & Suoranta 1999, 20). Valinnanvapaus on mielestämme hyödyksi, mutta toisaalta voi kääntyä myös itseään vastaan. Rajauksien tekeminen ja tutkimuksen ennakkokäsitykset ovat haasteita, monen muun haasteen ohella. Laadullinen tutkimus antaa todella vapaat kädet tehdä opinnäytetyötä, joten uskoisimme, että se on suuri haaste meille itsellemme, mutta työn valmistuttua todella antoisa ja opettavainen kokemus. Laadulliseen tutkimukseen on myös olennaista se, että opinnäytetyön tekijät lähtevät kentälle tutkimaan ilmiötä ja näin ollen tutkijan ja tutkittavien välille syntyy suora kontakti (Kananen 2008, 25). Mielestämme kvalitatiivinen tutkimus on meille sopivin, pääsemme mukaan kentälle tekemään opinnäytetyötämme ja uskoisimme, että laadullinen tutkimus itsessään on jo erittäin antoisa meille itsellemme.

Opinnäytetyön aiheen kuultuamme, mietimme eri vaihtoehtoja opinnäytetyön suhteen. Laaja 4-vuotistarkastus sopi meille aiheena mielestämme hyvin ja aiheemme varmistui itsellemme sopivaksi ja ajankohtaiseksi, kun kuulimme, että Kuusamossa on hieman alle 200 lasta, jotka ovat täyttäneet neljä vuotta vuonna 2011. Tämän johdosta uskoimme opinnäytetyön alkuvaiheessa, että saisimme haastateltavia sopivan määrän meille, ja näin myös kävi. Opinnäytetyön kohderyhmään kuuluivat päivähoitossa ja lastenneuvolassa asioineet lasten vanhemmat, joiden lapset ovat käyneet laajan 4-vuotistarkastuksen kokonaisuudessaan läpi. Halusimme saada tietoa, kuinka vanhemmat kokevat laajan 4-vuotistarkastuksen kokonaisuudessaan ja erityisesti meitä kiinnosti miten kasvatuskumppanuus toteutuu eri toimijoiden kanssa vanhempien mielestä. Lisäksi mietimme

aiheen rajausta ja tarkoituksenamme oli haastatella päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevien lasten vanhempia, koska mielestämme heidän kokemukset voivat edesauttaa myös meidän omaa ammatillista kehitystä.

Teoriaosuutemme sisältää kasvatuskumppanuuden, mutta lastenneuvolassa ei puhuta kasvatuskumppanuudesta, joten opinnäytetyössämme puhumme yleisesti yhteistyöstä. Käytimme haastatteluissa yhteistyö-käsitettä sekä päivähoidon että lastenneuvolan kohdalla, koska se on vanhemmille tutumpi käsite ja yleisemmin käytössä. Ennen saatekirjeiden jakoa ja haastatteluja teimme koehaastattelun, jossa oli teemana kasvatuskumppanuus. Koehaastattelussa käsite kasvatuskumppanuus oli vanhemmalle vieras ja näin ollen emme halunneet pelästyttää vanhempia saatekirjeessä vieraalla käsitteellä ja muokkasimme haastattelurungon koskemaan yhteistyötä eri tahojen kanssa.

Valitsimme tiedonkeruumenetelmäksi haastattelun, koska haastattelu on ennen kaikkea joustavaa. Meillä oli haastattelijoina mahdollisuus toistaa kysymyksiä, selventää kysymyksiä sekä tehdä tarkentavia kysymyksiä. Joustavaa haastattelussa on myös se, että kysymykset voidaan esittää siinä järjestyksessä kuin haastattelija itse haluaa. Haastattelussa onkin tärkeintä saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta. Haastattelua tehdessämme pystyimme jättämään kysymyksiä myös välistä pois, jos haastateltava oli esimerkiksi edellisen kysymyksen kohdalla vastannut laajemmin tai olimme keskustelleet asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.)

Opinnäytetyössämme puhumme päivähoidosta, joka käsittää myös ryhmäperhepäivähoidon ja perhepäivähoidon. Rajasimme aihetta niin, että emme pyrkineet haastattelemaan kotihoidossa olevien lasten vanhempia, koska silloin olisi jäänyt vanhempien kokemukset päivähoidosta kokonaan pois ja pidämme myös sitä erittäin tärkeänä osa-alueena, ajatellen laajan 4-vuotistarkastuksen kokonaisuutta. Keskityimme tutkimuksessa vanhempien kokemuksiin päivähoidon henkilöstön ja terveydenhoitajan kanssa käytävään yhteistyöhön, koska vanhemmat ovat yhteistyössä päivähoidon henkilöstöön lähes päivittäin ja terveydenhoitajan kanssa vuosittain tai tarvittaessa. Lääkärin kanssa käytävä yhteistyö on vähäisempää niin ajallisesti sekä määrällisesti, joten opinnäyte-

työssämme emme painottaneet lääkärin kanssa käytävää yhteistyötä. Emme myöskään ottaneet tutkimukseemme mukaan seurakunnan kerhoissa olevien lasten vanhempia, koska he eivät ole käyneet keskusteluja seurakunnan työntekijöiden kanssa (Kovanen 2011).

Haastattelutyypiksi valitsimme teemahaastattelun (Liite 4). Teemahaastattelu on puoli-strukturoitu haastattelu, jossa edetään tiettyjen keskeisten valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. Mielestämme teemahaastattelu sopi hyvin opinnäytetyöhömmme, koska tarkoituksenamme oli selvittää vanhempien kokemuksia 4-vuotistarkastuksesta sekä miten kasvatuskumppanuus toteutuu vanhempien mielestä. Teemahaastattelu antaa tilaa vastaajalle, mutta se ohjaa kuitenkin vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimuskysymysten mukaisesti. Pohdimme haastattelun teemoja, esimerkiksi mitä haastattelulla halusimme saada selville ja teemat laadittiin soveltuvaksi opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin. Etukäteen valitut teemat perustuvat tutkimuksen viitekehukseen eli mietimme teemat siten, että ne vastasivat jo tiedettyihin asioihin. Haastattelun teemoina käytimme haastateltavien taustatietoja, laajan 4-vuotistarkastuksen alkutilannetta ja lomakkeen täyttämistä kotona, laajan 4-vuotistarkastuksen tapaamista päivähoiton työntekijän kanssa, laaja 4-vuotistarkastus lastenneuvolassa sekä laajan 4-vuotistarkastuksen koko prosessia. Jokaisen teeman alle laadimme tarkentavia kysymyksiä, jotta saimme mahdollisimman kattavan haastattelun aikaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.)

Kohderyhmä tavoitettiin saatekirjeellä (Liite 2), jotka jaoimme päiväkodeissa ja perhepäivähoidon ohjaajalle, joka toimitti saatekirjeet perhepäivähoitajille. Saatekirjeessä kerroimme opinnäytetyöstämme, haastattelun toteuttamisesta ja haastatteluajankohdasta sekä opinnäytetyön valmistusajankohdasta. Saatekirjeissä oli mukana vastauslomake (Liite 3), jonka vanhemmat pystyivät palauttamaan päivähoitoon tai vaihtoehtoisesti he pystyivät lähestymään meitä sähköpostitse sopiaksemme haastatteluajankohdan. Sopiesamme haastatteluajankohtaa kysyimme vanhemmilta luvan nauhoittaa haastattelut ja kaikki haastateltavat antoivat myös luvan nauhoittamiseen, mikä helpotti haastattelujen analysointia.

Haastatteluajankohdat haastateltaviemme kanssa saimme sovittua hyvin, haastattelut toteutettiin helmikuussa 2012 viikoilla 6-8. Jaoimme saatekirjeitä päiväkoteihin 15 kappaletta ja perhepäivähoidon ohjaajalle 5 kappaletta, joka toimitti saatekirjeet perhepäivähoitajille. Haastateltaviksi saimme päiväkodista viisi henkilöä, mutta perhepäivähoidosta emme saaneet harmiksemme yhtään haastateltavaa. Mietimme etukäteen haastateltavien määrää ja sovimme ennen saatekirjeiden lähettämistä, että 5 haastateltavaa on meille realistinen määrä ja sen saimme myös kokoon. Haastateltavat olivat kolmesta eri päiväkodista. Kuusamossa on yksi lastenneuvola, jossa kaikki haastateltavat olivat asiakaina. Päivähoidon työntekijän ammattinimikettä ja terveydenhoitajan nimeä emme kysyneet haastattelussa, jotta haastateltavien anonymiteetin säilyminen varmistui entisestään.

Käytimme aineiston analysointiin litterointia, joka tarkoittaa tallenteiden purkamista kirjalliseen muotoon. Tavoitteena on kirjoittaa nauhoitteet mahdollisimman sanatarkasti. (Kananen 2008, 80.) Aineiston litteroinnin jälkeen purettuja haastatteluja voi olla jopa 150 sivua. Tästä syystä onkin hyvä jakaa materiaalia esimerkiksi teema-alueisiin (Viinamäki & Saari 2007, 41- 42). Litteroinnin jälkeen meillä oli materiaalia yhteensä 38 sivua. Litteroinnissa oli todella tärkeää, että kaikki kirjoitetaan sanasta sanaan. Se helpotti huomattavasti analysointia, kun aloimme tehdä sitä. Analysointimenetelmäksi valitsimme sisällönanalyysin, koska sen avulla voidaan tehdä monenlaista tutkimusta. Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien sekä tiivistäen. Sisällönanalyysin avulla pyritään muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus. On kuitenkin muistettava, että sisällönanalyysillä saadaan järjestettyä kerätty aineisto vain johtopäätösten tekoa varten ja tuloksissa tulee olla mielekkäitä johtopäätöksiä eikä vain esittelyä aineistosta ikään kuin tuloksina. (Tuomi & Sarajärvi 2009.) Meillä oli luontevaa käyttää sisällönanalyysiä meidän opinnäytetyössämme, koska halusimme selvittää juuri vanhempien kokemuksia laadullisella tutkimusmenetelmällä. Jatkoimme aineiston käsittelyä lukemalla litterointeja tarkasti läpi. Mietimme, miten saamme teksteistä erotettua tiettyihin teemoihin liittyvät vastaukset ja päädyimme siihen tulokseen, että kirjasimme ylös aina teemakohtaisesti vanhempien sanomiset ja aloimme etsiä yhtäläisyyksiä, eroavaisuuksia ja vanhempien huomioita tiettyyn teemaan liittyen. Tämän jälkeen analysointi sujui mielestämme hyvin ja saimme tarvittavat tiedot sekä tutkimuskysymyksiin hyvät ja mielenkiintoiset vastaukset. Vastaukset olivat kattavat

eikä meidän tarvinnut tehdä enää lisää haastatteluita tarkentavine kysymyksineen. Emme nimenneet opinnäytetyömme tuloksiin haastateltavia, jotta heidän anonyymiys säilyisi läpi opinnäytetyöprosessin.

5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

5.1 Vanhempien kokemuksia laajasta 4-vuotistarkastuksesta

Tutkimusaineistosta nousi esille, että vanhemmat olivat saaneet tiedon laajasta 4-vuotistarkastuksesta päiväkodista. Tuntemukset olivat kaikilla *positiivisia*, kun he kuulivat 4-vuotistarkastuksesta ensimmäisen kerran. Vanhemmat, joilla oli myös vanhempia lapsia, kokivat laajan 4-vuotistarkastuksen *laajemmaksi* ja *syvämmäksi* kuin aikaisemmin käytössä ollut 5-vuotistarkastus.

‘Tämä on paljo laajempi osa mitä siihen entiseen verrattuna että.. niinku mikä vanhempana olossa tuottaa iloa ja tämmösiä asioita ni ei siinä aikaisemmassa puhuttu tämmösestä.. mittää että olihan siinäkin toki kyseltiin isoja muutoksia.. tämä on paljo.. niinku syvämmempi’

Vanhempien mielipiteistä nousi esille, että heidän mielestä laaja 4-vuotistarkastus vahvistaa vanhemmuutta ja auttaa vanhempia lapsen kehityksen tukemisessa. Vanhemmat kokivat, että laaja 4-vuotistarkastus on pysähtymisen aika miettiä lapsensa kasvua ja kehitystä, mutta myös vanhemmuuden merkitystä lapsen kasvussa. Menevätkö vanhemmat omaa reittiä lapsen kasvatuksessa ja onko vanhemmilla yhteiset ajatukset sekä onko vanhemmilla ja esimerkiksi päivähoiton työntekijöillä yhteiset ajatukset lapsesta. Laaja 4-vuotislomake *ottaa esille kysymyksiä*, joita vanhemmat eivät välttämättä arjessa huomaa pysähtyä miettimään. Lisäksi laaja 4-vuotistarkastus on *helpottanut* vanhempia auttamaan omia lapsiaan heidän kasvatustyössään sekä vanhemmat tunsivat saavansa tukea keskustellessaan ammattilaisten kanssa.

Vanhemmat kokivat saamansa tuen ja tiedon laajasta 4-vuotistarkastuksesta *hyödylliseksi* ja *tärkeäksi*. Vanhemmat olivat kiinnostuneita lapsensa kasvusta ja kehityksestä ja saivat tietoa hyvin niin päiväkodista kuin lastenneuvolasta. Vanhemmille on tärkeää tietää missä mennään, onko lapsella kaikki kunnossa. Lisäksi vanhemmat pitivät laa-

jaa 4-vuotistarkastusta tärkeänä, koska sen jälkeen pystyi tuntemaan, että lapsella on kaikki ihan hyvin. Jatkossa vanhemmat pystyvät olemaan enemmän lapsen tukena ja vastaavasti kiinnittämään erilaisia huomiota tarvittaviin asioihin. Vanhempien mielestä oli hyvä asia, että perheen hyvinvointia koskevat kysymykset oli lisätty laajaan 4-vuotistarkastukseen, koska lapsen hyvinvointiin vaikuttaa vahvasti esimerkiksi kasvu- ja ympäristö. Lisäksi lasten vanhemmista he, joilla oli myös vanhempia lapsia, kokivat laajan 4-vuotistarkastuksen *tarkemmaksi ja osa-alueet laajemmiksi* kuin 5-vuotistarkastuksessa.

’semmosta hyödyllistä ja tavallaan omaa kasvatusta ja lapsen kehitystä tukevaa.. saa tuntea että kaikki on ihan hyvin’

Vanhemmat olivat täyttäneet 4-vuotislomakkeen kotona joko yksin tai puolison kanssa. Vanhemmat antoivat numeraalisen arvosanan lomakkeen täyttämistä kotona. Kaikkien haastateltavien keskiarvosanaksi tuli 8+. Pääsääntöisesti vanhemmat kokivat lomakkeen täyttämisen *selkeäksi, sopivan laajaksi, lomakkeessa oli tarpeeksi yksittäisiä kysymyksiä sekä asiat oli selvitetty hyvin ja kirjoitustilaa oli riittävästi*. Pieni osa vanhemmista koki lomakkeen täyttämisen aikaa vievänä ja vaikeana. Lisäksi osa koki lomakkeen täytön turhan tarkaksi ja testaamalla piti testata esimerkiksi kynäotetta, miten se sujuu, koska arjen toiminnassa moni pieni asia voi jäädä huomaamatta kotona.

’oli tarpeeks yksittäisiä kysymyksiä että ei ollu liian laajoja kysymyksiä että ei tarvinnu itellä mieltä että mitähän tähän pitäs vastata... oli pilkottu silleen tarpeeks pieniin osiin’

Vanhemmat antoivat numeraalisen arvosanan, miten laaja 4-vuotistarkastus sujui kokonaisuudessa. Keskiarvosanaksi tuli 9. Perusteluiksi vanhemmat kertoivat laajan 4-vuotistarkastuksen *helppouden* ja sen, että vanhempana siitä saa todella paljon irti. Lomakkeesta annettiin hyviä kommentteja muun muassa perheosiosta, koska lapsen kasvu- ja ympäristöön vaikuttavia tekijöitä ei välttämättä tule mietittyä arjessa. Myös

ajankohtaan vanhemmat olivat tyytyväisiä, että laaja 4-vuotistarkastus tulee vuotta aikaisemmin kuin 5-vuotistarkastus. Näin ollen ongelmiin ja huolenaiheisiin on kaksi vuotta aikaa puuttua ja ehkäistä, ennen esiopetukseen lähtöä. Vanhemmat eivät kokee laajaa 4-vuotistarkastusta liian laajana, vaikka asiaa oli paljon. Kokonaisuudessaan vanhemmat kokivat laajan 4-vuotistarkastuksen toimivana toimituksena, kaikin puolin.

´että se viis vuotta on vähä tiukka sitten ku siinä on vaan enää se eskari-vuosi ennen kouluun lähtöä.. tässä jos jotaki huomataan ni siinä on kuitenkin vielä kaks vuotta aikaa niinku puuttuu niihin asioihin.. monesti perheillä on sitte semmonen että ku joku hankala asia tullee ni sitä pitää vähä pureskella ennenku päästään niinku asiassa oikeesti etteenpäin.. että jos se puoli vuotta mennee siihen, että mietitään että no onko vai eikö..näin niin.. niin sitte se käy vähä lyhyeksi se aika´

Haastatteluissa kysyimme myös laajan 4-vuotistarkastuksen kehittämideoita. Suurin osa vanhemmista oli tyytyväisiä laajan 4-vuotistarkastuksen toimintamalliin. Tutkimusaineistosta nousi esille, että jos lapsi on ainoastaan kotona, niin silloin päivähoiton näkökulma jää kokonaan pois. Silloin laajasta 4-vuotistarkastuksesta tulee väistämättä suppeampi ja yhden ammattiryhmän näkökulmat jäävät kokonaan pois. Lomakkeen täyttö on yksin vanhempien vastuulla, joka käydään sitten vain neuvolassa läpi.

´jos on lapsi joka on kotona, että hän ei oo päiväkodissa eikä välttämättä ees missään kerhossa... ei niinku missään semmosessa ryhmässä niin semmonen kun tämän lapun täyttää vaan vanhempi ja tuota.. se jää tavallaan se näkökulma vaan siihen ni se voi olla sitten ehkä jollaki tavalla vähän niin kuin vajavainen´

5.2 Kokemuksia yhteistyöstä päivähoidon työntekijän ja terveydenhoitajan kanssa

Kaikkien vanhempien mielestä päiväkodin kanssa käytävä yhteistyö oli *tärkeää*, koska se on jokapäiväistä. Vanhemmat toivoivat päivähoidon työntekijän kanssa käytävältä yhteistyöltä *avoimuutta, luottamuksellisuutta ja rehellistä yhteistyötä sekä aikaa keskusteluille*. Vanhemmat toivoivat myös *pitkälistä yhteistyötä* ja tärkeää oli, että päivähoiton henkilöstö on suhteellisen pysyvää ja vaihtuvuutta ei ole paljoa. Tärkeänä pidettiin myös *asioiden puheeksi ottamista ja varhaista puuttumista*.

’yks työntekijä on ollu koko ajan että se on taas sillain tuttu ihminen että sen kans on hirveen helppo mennä puhumaan mistä vaan että ku monta vuotta ollaan sen kanssa oltu yhdessä... että sitte semmonen jossa joka aamu on eri ihminen siinä ni kyllä se alkaa tuntumaan että jaa kukas se tuo taas on... että mikähän tämä nyt on... niinku lapsenki kannalta’

’täällä on sitten nämä hoitajat ja muut, jotka näkkee paljon ja silleen ja siitäkin voi sitten jos on joku juttu niin sanoa, vaikka se on puolen vuoden päästä se keskustelu ni sanoo jo aikaisemmin et sillä on vähä niinku semmosta et pitäs.. oottako seurannu ja ehkä miettiny sitä terveydenhoitajan käyntiä’

Suurin osa vanhemmista kokivat varhaiskasvatuskeskustelut ja laajan 4-vuotiskeskustelut hyväksi ja tärkeiksi niin laadullisesti kuin määrällisesti. Näiden keskustelujen sijaan toivottiin myös aina *tarpeen tullen* käytäviä lyhyempiä keskusteluja. Lyhyempiä keskusteluja toivottiin myös enemmän päivähoidon työntekijöiltä. Tärkeinä asioina pidettiin, että *vanhempien asiat otetaan vakavasti ja asioista puhutaan suoraan*, ettei vanhemmalle tule tunne, että sanooko työntekijät ihan kaikkea. Erityisesti vanhemmat painottivat, että asioita ei kaunistella, vaan sanotaan suoraan. Lisäksi lapsen asioista *keskustelulle* olisi tärkeää *sopia aika*, koska esimerkiksi hakutilanteet eivät aina ole niitä parhaita aikoja keskustella lapsesta, etenkin toisten lasten ja vanhempien kuullen.

’oisko kaks kertaa vuodessa ollu keskustelu... mun mielestä se on ihan tarpeellinen määrä että tota... ei oo niinku liian semmonen ahdistava, että apua taas on semmonen keskustelu siellä tai palaveri.. tietenki lapsesta riippuen, toki jos on jotaki ongelmia tai muuta ni sitte varmasti’

’joka päivä asioista puhutaan ja vaihetaan asioita ja sitte jos on jotaki tulee jotaki ongelmia ni sitte niistä täältäpäin ottaa yhteyttä mielellään heti ja sanoo... ottaa vaikka aikaa ja varata ja että voi jutella niistä... että ei oo silleen vaan että aina näkkee... tai siis se on hyvä päivittäin minuutti kaks mitä puhuu ku hakkee lapsen ni siinä vaiheitaan jotaki.. sitte heti ku jos tulee jotaki huolenaiheita tai muita ni sitte vois olla aikaa että.. sannoo että joku aamu jutellaan vähä pitempään’

Terveystarkastajan kanssa käytävään yhteistyöhön vanhemmat toivoivat *pitkälistä yhteistyötä*. Vanhempien mielestä tutulle terveystarkastajalle on helppo puhua ja jos määräaikaistarkastuksissa terveystarkastaja vaihtuu usein, se vaikuttaa luottamukseen ja sen syntymiseen ja *’vieraalle’* ihmiselle ei ole yhtä helppo puhua. Lisäksi vanhemmat painottivat tutun terveystarkastajan kanssa yhteistyön olevan *helppoa* ja kohtaamisissa ei aina tarvitse lähteä alkutilanteesta, kun he tuntevat jo entuudestaan. Osa vanhemmista koki yhteydenpidon lastenneuvolan kanssa hankalaksi ja esimerkiksi aikojen varaaminen oli välillä ollut hankalaa. Yhteistyön sujuvuuden kannalta hankaloitavaksi tekijäksi vanhemmat nostivat esille terveystarkastusten määrän, kun ne ovat vain kerran vuodessa. Osa vanhemmista totesi, että kaikkien kanssa ei ole yhtä helppoa jutella/tulla juttuun kuin toisten, jokaisen persoonasta riippuen.

’sillon ku on asiaa ni saa niinku jättää kymmenen soittopyyntöä ja joskus sitte tuntuu ettei siltikään saa ketään kiinni’

5.3 Kokemuksia keskustelusta päivähoidon työntekijän kanssa

Tutkimusaineistosta nousi esille, että kaikkiin keskusteluihin oli osallistunut perheen äiti ja päivähoidon työntekijä. Keskusteluille oli varattu riittävästi aikaa ja vanhemmat kokivat, että keskustelut olivat *luottamuksellisia, luontevia ja rauhallisia tilanteita*. Tutkimusaineistoa analysoidessamme esille nousi hyvin työntekijöiden arvostus vanhempia kohtaan sekä vanhempien näkemysten ja kokemusten arvostaminen. Vanhempien näkemyksiä lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvissä asioissa *kuunneltiin* vanhempien mielestä hyvin. Myös vanhempien toiveita kuunneltiin, toteutettiin ja vanhemmille myös kerrottiin erilaisia vaihtoehtoja miten toimia missäkin tilanteessa. Vanhemmat myös pitivät hyvänä asiana, että keskustelu ei ollut liian virallista.

´semmosia vinkkejäkin sillä tavalla että mitä mä voisin vielä kokkeilla ku musta tuntuu että kaikki on tehty ja siinä me lyyään päätä yhteen että ei tämä toimi ja... että tuota... kuunnellaan ja neuvotaan ja.. tai siis... ei neuvota sillä tavalla että nyt täytyy tehdä tällä tavalla ja näin... vaan sillä tavalla mukavasti silleen.. yhdessä... päiväkodissa ollaan tehty näin ja se on toiminu täällä ihan hyvin´

Koko perheen huomioiminen otettiin vanhempien mielestä hyvin huomioon. Keskusteluihin toivottiin molempia vanhempia paikalle sekä siellä puhuttiin koko perheestä. Lisäksi kummankin vanhemman mielipiteitä ja ajatuksia kyseltiin. Vanhemmat kokivat koko perheen huomioimisen hyvänä asiana ja päivähoidon henkilöstö saa enemmän irti perheen tilanteesta, kun tietävät kokonaisvaltaisemman kuvan perheessä.

´päiväkodin henkilökuntaki saa sitte niinku lapsesta tai enemmän irti, tietävät mitä.. mitä siellä kotona on ja.. ja mitkä asiat on niinku perheille sitte tärkeitä´

Haastatteluista ilmeni, että keskustelua helpotti *jokapäiväinen yhteistyö* sekä *tuttuus* vanhemman ja työntekijän välillä. Kaikki kokivat keskustelut *luottamuksellisiksi* ja asioiden esille ottaminen oli keskusteluissa *helppoa*. Luottamuksen syntyä helpotti rehellisyys puolin ja toisin sekä avoimuus.

Vaikeista asioista keskustelun vanhemmat eivät kokeneet vaikeaksi. Päiväkodin työntekijöiltä toivottiin, että asiat otetaan ajoissa esille ja seurataan tilannetta. Kuitenkin vaikeista asioista keskustelu vaati vanhempien mielestä sitä, että on tuttu ihminen kenen kanssa keskustelea.

‘ei sitä jos ei ois niinku tuttu ihminen ni ei sitä sitten haluais niinku silleen kertoa’

Kaikille vanhemmille jäi hyvä mieli keskustelun jälkeen. Keskusteluissa ei ollut kiire ja aikaa oli varattu tarpeeksi. Keskusteluissa vanhemmat huomasivat, että hoitaja oli tutustunut lapseen ja kummallakin oli yhteiset näkemykset lapsesta ja lapsen kehityksestä. Lisäksi keskusteluissa puhuttiin asioiden oikeilla nimillä.

Vanhemmat antoivat numeraalisen arvosanan, miten keskustelu sujui päivähoidossa vanhempien kokemana. Keskiarvosana on 9+. Vanhemmat painottivat, että lapsi viettää osan päivästä päiväkodissa, joten kaikkea ei välttämättä huomaa kotona ja päiväkodin henkilöstöllä on ammatillisuus sekä näkemys lapsen kasvusta ja kehityksestä. Lisäksi vanhemmat kokivat keskustelut asiallisiksi, tärkeiksi ja luonteviksi. Vanhemmat luottavat varhaiskasvatuksen ammattilaisiin.

‘mä ainaki ajattelen että ku tätäki on monta ihmistä ollu tekemässä ja miettiny nämä asiat että mistä asioista kannattaa puhua ja mihin puuttua ni niinku mä luotan niihin että kyllä ne ossaa poimia ne oikeat asiat sieltä.. toisten ammattitaito.. varmasti ovat tehneet parhaansa ku ovat tämmöset lapun tehneet’

5.4 Kokemuksia laajasta 4-vuotistarkastuksesta lastenneuvolassa

4-vuotistarkastuksessa lastenneuvolassa olivat olleet mukana lapsi, äiti ja terveydenhoitaja. Kaikilla vanhemmille jäi *mukavia, positiivisia* kokemuksia 4-vuotistarkastuksesta. Aikaa terveydenhoitajan kanssa käytävälle keskustelulle oli varattu kaikkien haastateltavien mielestä riittävästi. Haastateltavista noin puolet ei tiennyt, että lapsi jää terveydenhoitajan kanssa kahdestaan tekemään tehtäviä. Vaikka tieto tuli yllättäen, se ei vaikuttanut yhteistyöhön. Suurinta osaa vanhemmista oli jännittänyt, kuinka lapsi jää kahdestaan terveydenhoitajan kanssa työskentelemään, mutta suurimmalla osalla vanhemmista jälkepäin käyty keskustelu oli huojentanut mieltä. Osa olisi halunnut tietää tehtävistä vielä enemmän.

‘pikkusen semmonen jännäki.. että kuinka se sitten se lapsi siellä ku siellä oli paljo niitä että hän jäi kahdestaan sinne tekemään sen terveydenhoitajan kanssa niitä juttuja ja miten se sujuu’

Vanhemmat kokivat yhteistyön terveydenhoitajan kanssa *mukavaksi, luottamukselliseksi ja avoimeksi*. Yhteistyön sujuvuuteen oli vaikuttanut muun muassa perheen ja terveydenhoitajan yhteinen historia, kiireettömyys ja että terveydenhoitaja oli paneutunut tilanteeseen hyvin.

‘terveydenhoitaja on sillälaila meidän lapsille tuttu että ne kyllä tietää ku mennään neuvolaan ni ne tietää kenen luokse mennään’

Tutkimusaineistosta nousi esille, että lastenneuvolassa *kuunnellaan* vanhempien näkemyksiä, vanhemmat kokivat tärkeäksi myös, että lapsen ja vanhempien mielipiteitä *kyseltiin* lastenneuvolassa. Jos huoli lähti lapsesta itsestään, niin vanhemmat kokivat tärkeäksi, että siihen puututtiin heti. Haastateltavien vanhempien mielestä kasvatusnä-

kemyksiin ei kiinnitetty huomiota tai alettu niihin puuttumaan. Kehityksellisiin näkemyksiin vanhemmat olisivat kaivanneet enemmän terveydenhoitajan näkemyksiä.

‘meillä on kuitenkin lapsella on semmonen... niinkö.. ongelma.. niini tuota... kyllä siitä vähä niinkö keskusteltiin mutta se on niinkö koko ajan ollu vähä silleen että no... ei tässä mittään... et jotenkin niinkö siihen sillä tavalla ois niinkö kaivannu vähä enemmän.. ku se selkeesti on kuitenkin semmonen huolenaihe’

Vanhemmat huomioitiin lastenneuvolassa hyvin, kyseltiin koko perheen kuulumisia eikä keskitytty ainoastaan lapseen. Tutkimusaineistosta nousi esiin, etteivät isät olleet mukana 4-vuotistarkastuksen keskustelussa, mutta myös isän näkemyksiä oli kyselty ja huomioitu.

‘aina kysytään että tuota mitä isä on tästä mieltä ja.. ja aina vähä että isä.. isä ei päässy mukaan.. tietenkin aina toivotaan sitä, että ois mukana.’

Vanhemmat kokivat, että luottamus vaatii pitkäaikaisen yhteistyön. Ensimmäistä kertaa terveydenhoitajan kanssa asioineet vanhemmat sanoivat luottamuksen syntyyn vaikuttavan muun muassa terveydenhoitajan rauhallisuus sekä se, että terveydenhoitaja keskusteli lapsen kanssa ”lapsenomaisesti”.

‘no siis terveydenhoitaja oli semmonen.. sillä tavalla rauhallinen ja tuota.. jutteli.. jutteli lapselle sillä tavalla lapsenomaisesti’

Haastateltavat kokivat vaikeista asioista keskustelun terveydenhoitajan kanssa helpoksi. Vanhemmat pitivät omiin lapsiin liittyvistä keskusteluista ja heillä on halu selvittää asioita. Lisäksi vanhemmilla ei ollut kynnystä kysyä vaikeista asioista. Vanhemmat nostivat esille kuitenkin myös sen, että ensimmäisellä tapaamisella voi olla vaikea kertoa hankalista asioista, mutta laajan 4-vuotistarkastuksen lomake helpottaa keskustelua, koska asiat voidaan kirjoittaa lomakkeeseen eikä niistä tarvitse suoraan sanoa ääneen. Lisäksi vaikeista asioista keskustelu vaatii tuttuutta.

’ja mun mielestä se on ihan hyvä, koska varsinkin jos on semmonen uus terveydenhoitaja, uus perhe, jotka ei oo niinku tuttuja aikasemmin niin ei ehkä oo hirveen helppo alkaa kertomaan, että meillä on vähä hankalaa tai jotakin muuta.. että jos tässä paperissa tulee niinku niin se on ehkä helpompi kirjoittaa ylös ja sitä kautta sitte lähtee puhumaan niistä asioista.. ku kuitenkin semmosia asioita varmaan on mistä tuota.. pitää puhua vaikka ne ei oo kauheen mukavia asioita’

Kaikille vanhemmille jäi hyvä mieli terveydenhoitajan kanssa käytävän keskustelun jälkeen. Keskustelusta sai paljon irti esimerkiksi mitä lapsi osaa. Lisäksi lastenneuvolassa näki pieniä, tärkeitä asioita lapsen kehitykseen liittyen. Haastatteluissa nousi esille myös se, että jos lapsella itsellään on pienikin huolenaihe, niin siihen pyritään puuttumaan heti.

Vanhemmat antoivat numeraalisen arvosanan, miten 4-vuotistarkastus terveydenhoitajan vastaanotolla sujui vanhempien kokemana. Keskiarvosana on 9-. Tarkastuksesta lastenneuvolassa vanhemmat saivat paljon irti ja terveydenhoitajan avulla vanhemmat pystyvät auttamaan omaa lasta. Lomakkeen runko ohjaa keskustelua, jolloin keskustelun napakkuus säilyy ja asiassa pysyminen oli helppoa. Kaiken kaikkiaan vanhempien mielestä terveydenhoitajan kanssa käytävä keskustelu oli perushyvä tarkastus.

6 YHTEENVETO

Opinnäytetyömme tutkimuskysymyksinä oli selvittää vanhempien kokemuksia laajasta 4-vuotistarkastuksesta sekä kasvatuskumppanuuden toteutumisesta eri toimijoiden kanssa. Lähtökohtana meillä oli vanhempien kokemukset ja tutkimustulokset olivat mielestämme monipuolisia. Haastateltavat keskustelivat avoimesti omista näkemyksistään ja kokemuksistaan aiheista. Johtopäätöksissä kuvaamme vanhempien kokemuksia laajasta 4-vuotistarkastuksesta ja lomakkeesta, kokemuksia yhteistyöstä päivähoiton työntekijän ja terveydenhoitajan kanssa sekä laajan 4-vuotistarkastuksen koko prosessista.

Saimme meille itsellemme sopivan määrän haastateltavia. Haasteltavilla oli erilaisia näkökulmia asioihin, mikä toi analysointiin lisää mielekkyyttä. Laajan 4-vuotistarkastuksen tarkoituksena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä, edistää lasten ja heidän perheiden hyvinvointia sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä (Määttä 2011). Yhteenvetona voitaisiin todeta, että haastateltavamme olivat tyytyväisiä laajaan 4-vuotistarkastukseen sekä lomakkeeseen. Pieniä mielipide-eroja löytyi esimerkiksi lomakkeeseen liittyen, mutta kaiken kaikkiaan laajaan 4-vuotistarkastukseen oltiin tyytyväisiä. 5-vuotistarkastus ja laaja 4-vuotistarkastus eroavat vanhempien mielestä laajuudellaan. Vanhemmat kokivat 4-vuotislomakkeessa olevat perheeseen liittyvät kysymykset etuna. Kukaan vanhemmista ei kokenut kysymyksiä liian tarkkoina eikä yksittäisinä.

Laajassa 4-vuotistarkastuksessa tärkein kriteeri on toimiva vuorovaikutus työntekijöiden ja vanhempien välillä, koska siihen sisältyy hyvinvointiarvion pyytäminen varhaiskasvatuksen ammattihenkilöltä sekä määräaikaistarkastus lastenneuvolassa (STM 2009, 33). Kasvatuskumppanuus toimii tärkeänä osana laajaa 4-vuotistarkastusta, jolla tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun ja kehityksen sekä oppimisen prosessien tukemisessa. Kasvatuskumppanuuden periaatteet ohjaavat jokapäiväistä yhteistyötä. Nämä periaatteet ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2009, 31.) Kasvatuskumppanuuden periaatteet toteutuivat vanhempien mielestä hyvin laajassa 4-vuotistarkastuksessa. Vanhemmat olivat tyytyväisiä päivähoiton ja lastenneuvolan

kanssa käytävään yhteistyöhön. Vanhempien kokemukset keskusteluista olivat positiivisia niin ennen kuin jälkeenkin keskustelun. Tieto koettiin erittäin hyödylliseksi omaa vanhemmuutta ja omaa kasvatustyötä ajatellen. Arvostelutaulukoista ilmenee, että vanhemmat olivat kokonaisuuteen tyytyväisiä. Tutkimusaineistosta nousi esille, että lapsesta itsestään nouseviin huoliin puututtiin tehokkaasti lastenneuvolassa, mutta vanhemmat olisivat halunneet saada enemmän tietoa ja tukea heidän omiin huoliin sekä lapsen kehitykseen liittyviin asioihin.

Kuuleminen on yksi tärkeä osa kasvatuskumppanuuden toteutumista. Kuuleva suhde on kahden tai useamman ihmisen välistä ajatusten ja tunteiden kohtaamista sekä vaihtamista. Kuulemisessa on tärkeää kuunnella sekä tulla kuulluksi. (Vilén ym. 2008, 62.) Kaikki vanhemmat kokivat, että heitä kuunneltiin ja heidän mielipiteet otettiin huomioon lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyen. Kuulemisessa on tärkeää turvallinen ja myönteinen ilmapiiri (Kaskela & Kekkonen 2006, 32). Kaikki haastateltavat kokivat ilmapiirin myönteiseksi ja avoimeksi, mikä helpotti yhteistyön sujuvuutta.

Kasvatuskumppanuuden toinen periaate ”kunnioitus” toteutui laajassa 4-vuotistarkastuksessa hyvin. Kunnioittaminen tarkoittaa toisen ihmisen hyväksymistä ja arvostamista. Ihmisten avoimuus toisia kohtaan sekä myönteisyys auttavat ymmärtämään ihmistä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34.) Vanhemmat kokivat, että heidät hyväksyttiin ja heidän mielipiteitään arvostetaan. Myös avoimuus nousi tärkeäksi osaksi laajan 4-vuotistarkastuksen keskusteluja. Lisäksi vanhemmat tunsivat, että heidän mielipiteitään ei arvostella eikä heitä syytellä, mikä lisäsi kunnioituksen tunnetta. Kunnioituksen tunne on erittäin tärkeää yhteistyön sujuvuuden ja vuorovaikutuksellisen tukemisen kannalta, joten tässä niin päivähoidon henkilöstö kuin lastenneuvolan terveydenhoitaja ovat onnistuneet hyvin.

Luottamus perustuu kuulemisen ja kunnioituksen periaatteista, johon tarvitaan aikaa ja yhteisiä kohtaamisia (Kaskela & Kekkonen 2006, 36- 37). Opinnäytetyössämme haastateltavat kokivat aikaa olevan tarpeeksi eikä kiireen tuntua ollut päivähoidon ja lastenneuvolan työntekijöiden kanssa käytävissä keskusteluissa ollenkaan. Vanhemmat painottivat, että luottamus ei synny hetkessä, vaan he toivovat pitkällistä yhteistyötä. Vanhemmat nostivat esille myös sen, että lapselle puhuttiin ”lapsenomaisesti”. Luottamuksen rakentumisessa on myös tärkeää, että vanhempien näkökulmat ja mielipiteet otetaan huomioon lapsen kasvatukseen ja kehitykseen liittyvissä asioissa. Kaikki vanhemmat olivat sitä mieltä, että heillä on mahdollisuus vaikuttaa lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä asioissa. Päivähoidon työntekijöiden kanssa yhteistyön toivottiin olevan joka päiväistä ja asiat otetaan esille mahdollisimman nopeasti ja niiden oikeilla nimillä.

Neljäs kasvatuskumppanuuden periaate on ”dialogi”. Dialogi on tarkoituksen ja ajatusten vaihtelua ihmisten välillä sekä toisen ihmisen aitoa kuuntelemista, joka vaatii eläytymistä toisen ihmisten asemaan. Dialogissa on tärkeää, ettei nopeita johtopäätöksiä tehdä. (Vilén ym. 2008, 86- 87.) Mielestämme haastateltavien vastauksista nousi esille, että dialogi toteutui laajassa 4-vuotistarkastuksessa. Vanhemmat nostivat esille aidosti kuuntelemisen sekä tasa-arvoisen yhteistyön. Esimerkiksi päivähoidon henkilöstö ei sanonut vanhemmille miten tulisi toimia, vaan yhdessä he miettivät erilaisia vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Vanhemmat myös arvostivat työntekijöiden rehellisyyttä sekä lasta ja perhettä kohtaan.

7 POHDINTA

Laadullisen tutkimuksen luotettavuus ja laatu pitää varmistaa. Dokumentaatio on yksi tärkeimmistä asioista, mikä luo työlle uskottavuutta. Kaikki ratkaisut, valinnat ja rajaukset tutkimuksen eri vaiheissa perustellaan. Lisäksi kun valitaan tiedonkeruu-, analysointi- ja tulkintamenetelmiä, kirjataan ylös kaikki valintojen syyt ja perustelut. Aiemmissa kappaleissa olemme pyrkineet selittämään opinnäytetyömme vaiheet, jotta lukijalle tulisi selkeä käsitys siitä, miten tutkimustuloksiin on päädytty.

Tutkimuksentekoon liittyy monia eettisiä kysymyksiä, jotka tutkijan on otettava huomioon. Jokainen tutkimus sisältää lukuisia valintoja ja erilaisia päätöksiä, ja siten opinnäytetyön tekijän etiikka joutuu koetukselle useita kertoja opinnäytetyöprosessin aikana (Eskola & Suoranta 1999, 52). Tutkimusaiheen valinta on jo yksi eettinen kysymys opinnäytetyön tekijälle. Opinnäytetyömme on tehty hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen, johon kuuluu muun muassa ihmisarvon kunnioittaminen (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2010, 25). Eettisyyttä kuvastaa se, että saimme tutkimusluvan omalle opinnäytetyöllemme Kuusamon kaupungin lapsi- ja perhetyön johtajalta, Naumasen Ainilta. Opinnäytetyömme tulokset ovat yksittäisten vanhempia kokemuksia laajasta 4-vuotistarkastuksesta, joten vastauksia ei mielestämme voi yleistää. Opinnäytetyössämme haastateltavat osallistuivat haastatteluun vapaaehtoisesti, ja he saivat osallistua haastatteluun täysin anonymisti. Anonymiteettia suojattiin siten, että haastattelunauhoja ei pystynyt kuuntelemaan kukaan muu kuin me opinnäytetyön tekijät. Lisäksi emme nauhoittaneet haastatteluja salaa, vaan kerroimme nauhoittamisesta haastattelijoille etukäteen ja he saivat itse päättää suostuvatko nauhoittamiseen vai eivät. Kaikki haastateltavat antoivat luvan haastattelun nauhoittamiseen.

Opinnäytetyömme perehdytti meidät syvemmin laajaan 4-vuotistarkastukseen, mutta ennen kaikkea kasvatuskumppanuuteen. Oppimistavoitteenamme oli saada tutkimuksen avulla ammatillisia valmiuksia kasvatuskumppanuuden toteuttamiseen tulevassa työssämme. Saavuttaaksemme tavoitteemme ja syventyäksemme tutkimuksemme aiheeseen olemme lukeneet paljon sosiaali- ja terveys- sekä varhaiskasvatukseen liittyvää alan kir-

jallisuutta, joka on vahvistanut ammatti-identiteettiämme. Mielestämme opinnäytetyön tekeminen on vienyt ammatillista kasvuamme eteenpäin.

Opinnäytetyön tekeminen oli vaativa, mutta antoisa prosessi. Tutkimuksen tekeminen vaati sinnikkyyttä ja aikataulujen yhteensovittamista. Mielestämme opinnäytetyömme kärsi yhteisen ajan puutteen vuoksi ja aikataulujen yhteensovittaminen oli välillä todella vaikeaa, mutta loppua kohden opinnäytetyön yhdessä tekeminen helpottui. Laaja 4-vuotistiryhmä oli tukenamme opinnäytetyön eri vaiheissa ja yhteistyö sujui hyvin. Opettajien kanssa olimme yhteydessä sähköpostitse ja puhelimitse pitkän välimatkan vuoksi. Tämä vähensi tapaamisia opettajien kanssa, mutta sähköpostitse saimme heidät kiinni aina tarvittaessa. Opinnäytetyösuunnitelman laatiminen oli meillä haastavinta opinnäytetyöprojektissämme. Mahdollisuuksia opinnäytetyön tekemiseen oli todella paljon ja haastavinta olikin rajata ja täsmentää aihe ja pysyä aiheen keskiössä. Kun aiheen rajaus ja näkökulma olivat tiedossa, opinnäytetyön tekeminen lähti etenemään vauhdikkaasti. Alkukahakuksen jälkeen alkoi mielenkiintoinen vaihe ja olimme innokkaita opinnäytetyömme suhteen. Syksyllä 2011 luimme paljon alan kirjallisuutta ja aloimme laatia saatekirjettä ja teemahaastattelurunkoa. Analysointivaiheessa meillä oli hankaluuksia analysoida tuloksia, koska teemahaastattelurungossa oli paljon samantyyppisiä kysymyksiä. Tämä tuli mieleemme myös haastatteluiden aikana, jolloin etenimme ehkä liikaa teemahaastattelurungon mukaisesti. Haastatteluiden edetessä opimme haastattelemaan ja haastatteluista tulikin enemmän keskustelun omaisia, mikä on tyypillistä teemahaastattelulle. Haastatteluiden jälkeen alkoi aineiston litterointi ja analysointi, jotka etenivät ajallaan suunnitelman mukaisesti.

Koemme kasvaneemme ammatillisesti opinnäytetyön aikana. Opinnäytetyö kehitti meidän tutkimuksellista kehittämisosaamistamme. Eniten saimme tietoa niistä tutkimusmenetelmistä, joita käytimme opinnäytetyössämme, mutta perehdyimme ennen tutkimusmenetelmän valintaa myös muihin mahdollisiin vaihtoehtoihin. Opinnäytetyö opetti mielestämme meitä paljon, saimme tärkeää tietoa vanhempien kokemuksista ja näkemyksistä. Uskoisimme, että valmistuttuamme kasvatuskumppanuuden toteutumiseen voimme kiinnittää erityistä huomiota, koska siitä tuli erittäin tuttu käsite meille opinnäytetyötä tehdessämme. Tutkimuksemme myötä meille avautui kuinka tärkeää amat-

tilaisen vuorovaikutus lasten vanhempien kanssa on sekä lapsen että koko perheen hyvinvoinnin kannalta. Yhteistyön merkitys korostui ja opinnäytetyössämme oli antoisaa se, että saimme haastatella lasten vanhempia.

Opinnäytetyötä tehdessämme esille nousi mielenkiintoisia jatkotutkimuskohteita. Opinnäytetyössämme nousi esille, että isät osallistuivat pääsääntöisesti ainoastaan laajan 4-vuotistarkastuksen lomakkeen täyttämiseen yhdessä lapsen äidin kanssa. Jatkotutkimusaiheena voisi olla esimerkiksi se, että miten lasten isät saataisiin enemmän mukaan laajaan 4-vuotistarkastukseen. Onnistuisiko esimerkiksi päivähoidon keskustelut ja neuvolatarkastukset kello 16 jälkeen, jotta isät pystyisivät paremmin osallistumaan niihin? Molemmilla vanhemmilla voi olla hankalaa saada vapaata töistä yhtä aikaa, näin ollen vanhempien yhteinen aika järjestyisi mahdollisesti helpommin. Toinen jatkotutkimusaihe voisi painottua päivähoidon ja lastenneuvolan työntekijöiden kokemuksiin, miten he kokevat laajan 4-vuotistarkastuksen, onko toimintamalli toimiva ja mitä he kehittäisivät edelleen. Kolmas aihe voisi liittyä, kuinka laajasta 4-vuotistarkastuksesta saatua tietoa hyödynnetään päiväkodissa. Kirjataanko lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan laajassa 4-vuotistarkastuksessa esiin nousseita yhteisiä tavoitteita lapsen kasvun tukemiseksi ja kuinka niitä toteutetaan.

Toivomme, että opinnäytetyöstämme on hyötyä Lapsen hyvä arki-hankkeen työntekijöille, Kuusamon kaupungille, lasten vanhemmille sekä päivähoidon ja neuvolan työntekijöille. Olemme pyrkineet kokoamaan tiiviin, mutta monipuolisen teoriaosuuden, joka tukee meidän opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä sekä analysointia. Opinnäytetyötämme tehdessä saimme laajan ja monipuolisen tiedon laajasta 4-vuotistarkastuksesta, sen toimivuudesta sekä toimintamallin mahdollisesta kehittämisestä.

LÄHDELUETTELO

- Aaltonen, Marjo & Ojanen, Tuija & Sivén, Tuula & Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2002. Lapsen aika. WS Bookwell Oy, Porvoo.
- Autio, Saara 2012. Laaja 4-vuotistarkastus mallinnus. Sähköpostihaastattelu 17.4.2012.
- Eskola, Jari & Suoranta Juha 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2010. Tutki ja kirjoita. Kariston kirjapaino Oy, Hämeenlinna.
- Järvinen, Mervi & Laine, Anne & Hellman-Suominen, Kirsi 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Kariston kirjapaino Oy, Hämeenlinna.
- Kananen, Jorma 2008. Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän yliopistopaino, Jyväskylä.
- Kanninen, Katri & Sigfrids, Arja 2012. Tunne minut – turva ja tunteet lapsen silmin. Bookwell Oy, Juva.
- Karling, Marjo & Ojanen, Tuija & Sivén, Tuula & Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2009. Lapsen aika. Sanoma Pro Oy, Helsinki
- Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Oppaita 63. Helsinki: Stakes
- Kovanen, Päivi 2011. Laaja 4-vuotistarkastus. Sähköpostihaastattelu 12.9.2011.
- Laki lasten päivähoidosta 1983. 25.3.1983/304
- Määttä, Anu 2011. Koordinaattori, Kuusamon kaupunki. Haastattelu 21.5.2011.
- Pietilä, Anna-Maija (toim.) 2010. Terveysten edistäminen - teorioista toimintaan. WSOYpro Oy, Helsinki.

- Sosiaalikallega 2011. Laajennettu 4-vuotistarkastus - mallinnus. Luettu 26.4.2012.
http://portaali.sosiaalikallega.fi/qpr811/Portal/QPR.dll?QPRPORTAL&*prlav&SE S=tE9i4WO2ogNeK20&FMT=p&LAN=fi%25u002c1&DTM=#
- STM 2004a. Lastenneuvolat lapsiperheiden tukena. Suuntaviivat lastenneuvolatoiminnan järjestämisestä kunnille. Luettu 22.1.2012.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3587.pdf&title=Suuntaviivat_lastenneuvolatoiminnan_jarjestamisesta_kunnissa_fi.pdf
- STM 2004b. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Opas työntekijöille. Luettu 11.2.2012.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3578.pdf&title=Lastenneuvola_lapsiperheiden_tukena_fi.pdf
- STM 2009. Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevän suun terveydenhuolto. Luettu 4.2.2012
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=1087414&name=DLFE-11139.pdf
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Hansaprint Oy, Vantaa.
- Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 2009. 28.5.2009/380.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Stakes – oppaita 56. Gummerus kirjapaino Oy, Saarijärvi.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2009. STAKES – oppaita 56. Gummerus kirjapaino Oy, Vaajakoski.
- Viinamäki, Leena & Saari, Erkki 2007. Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.
- Vilén, Marika & Leppämäki, Päivi & Ekström, Leena 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. WSOY Oppimateriaalit Oy, Helsinki.

LIITTEET

LIITE 1. Tutkimuslupahakemus

LIITE 2. Saatekirje

LIITE 3. Suostumislomake

LIITE 4. Teemahaastattelun runko

Tutkimuslupahakemus

Olemme Marjo Lehto ja Sari Lehto ja opiskelemme Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveysalalla sosiaalialan koulutusohjelmassa sosionomeiksi. Valmistumme vuonna 2012.

Opinnäytetyössämme selvitämme vanhempien kokemuksia 4-vuotistarkastuksesta ja erityisesti kasvatuskumppanuuden toteutumista 4-vuotistarkastuksessa. Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Opinnäytetyö toteutetaan haastattelemalla vanhempia. Haastatteluun otetaan mukaan vuonna 2011 4 vuotta täyttäneiden lasten vanhempia, joiden lapset ovat päivähoitossa tai perhepäivähoitossa ja ovat käyneet 4-vuotistarkastuksessa. Haastattelut toteutetaan Kuusamossa syksyllä 2011.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja osallistujan on myös oikeus jäädä tutkimuksesta pois milloin tahansa. Haastatteluista saamaamme aineistoa käsittelemme ammattikorkeakoulun eettisten periaatteiden ja ohjeiden mukaisesti.

Opinnäytetyömme arvioitu valmistumisaika on huhtikuu 2012. Opinnäytetyön tulokset ovat työn valmistumisen jälkeen Kuusamon kaupungin, Lapsen hyvä arki- hankkeen ja haastatteluun osallistuneiden saatavilla Theseus- ammattikorkeakoulujen verkkokirjastossa www.theseus.fi

Anomme lupaa kerätä aineistoa Kuusamon päivähoiton ja lastenneuvolan asiakkailta.

Ystävällisin terveisin

Sari Lehto ja Marjo Lehto

Tutkimuslupa myönnetty

3. 11. 2011 Kuusamo

Nalle
AINI NAHIMANEN lapsi- ja perheystävällisyysjohtaja

Saatekirje.

Liite 2.

HYVÄT VANHEMMAT

16.1.2012

Olemme sosionomiopiskelijoita Kemi-Tornion ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä, jonka tavoitteena on selvittää kuusamolaisten vanhempien kokemuksia 4-vuotistarkastuksesta.

Laaja 4-vuotistarkastus on otettu käyttöön vuoden 2011 alussa. Tarkoituksenamme on kuulla nimenomaan vanhempien kokemuksia uudelta laajasta 4-vuotistarkastuksesta. Saadun tiedon avulla on tarkoitus tarkastella uuden mallin toimivuutta ja mahdollisia kehittämisen paikkoja. Haluaisimme kuulla Teidän kokemuksianne lapsenne laajasta 4-vuotistarkastuksesta. Jokaisen vanhemman ja perheen kokemukset ovat arvokkaita ja tärkeitä.

Haastatteluun on hyvä varata aikaa tunnin verran. Keskustelu käydään helmikuun aikana päiväkodin tai neuvolan tiloissa. Nauhoitamme haastattelut, jos saamme Teiltä luvan. Haastatteluista saatuja tietoja käsittelemme luottamuksellisesti eikä yksittäisiä henkilöitä voida tunnistaa opinnäytetyöstämme. Nauhoitukset ja haastattelumateriaalit hävitämme opinnäytetyön valmistuttua. Opinnäytetyömme on valmistumisen jälkeen luettavissa Theseus- verkkokirjastossa. Opinnäytetyö on tarkoitus valmistua keväällä 2012.

Toivomme, että suostutte haastatteluun. Pyytäisimme Teitä palauttamaan lomakkeen sopivasta ajankohdasta päiväkodin työntekijälle tai vaihtoehtoisesti ilmoittamaan kiinnostuksestanne sähköpostitse viimeistään 3.2.2012 mennessä.

Tutkimusluvan olemme saaneet Kuusamon kaupungin lapsi- ja perhetyön johtajalta Aini Naumaselta. Lisätietoja saatte ottamalla yhteyttä meihin. Yhteystiedot alla.

Ystävällisin terveisin,

Sari Lehto

sari.lehto@edu.tokem.fi

Marjo Lehto

marjo.lehto@edu.tokem.fi

Kuusamossa __/__/____

Sari Lehto

Marjo Lehto

Suostumislomake.

Liite 3.

_____ Suostun haastatteluun

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Ehdotuksia haastatteluajalle: Päivämäärä ja kellonaika

Viikko 6

Viikko 7

tai

Viikko 8

Antaisitteko yhteystietonne, jotta voimme varmistaa haastattelu-
ajankohdan

Nimi, puhelinnumero ja/tai sähköpostiosoite

Kiitoksia osallistumisestanne!

Teemahaastattelun runko.

Liite 4.

Taustatiedot

- Haastateltavan ikä ja ammatti?
- Montako lasta ja kuinka moni heistä on päivähoitossa? on ollut?
- Onko lapsesi päiväkodissa vai perhepäivähoitossa?
- Kuinka kauan hän on ollut hoidossa?
- Kuinka kauan lapsesi on käynyt samalla terveydenhoitajalla?

Laajan 4-vuotistarkastuksen alkutilanne

- Mistä saitte ensimmäisenä tietoa laajasta 4-vuotistarkastuksesta?
- Millaisia tuntemuksia laaja 4-vuotistarkastus herätti, kun kuultu siitä ensimmäisen kerran?
- Olitteko kuulleet laajasta 4-vuotistarkastuksesta aikaisemmin?
- Tiesitkö, mitä sana laaja tarkoittaa 4-vuotistarkastuksessa? Jos vastaus on ei, niin tiedätkö tarkastuksen jälkeen?
- Kuka täytti lomakkeen?
- Jos arvioit asteikolla 4-10 miten 4-vuotislomakkeen täyttäminen sujui, minkä arvosanan antaisit? (10 = erittäin helppo, toimiva.. 4 = vaikea, työläs). Vastaus X. Miksi annat juuri tuon arvosanan?
- Millaista yhteistyötä toivot päivähoiton henkilöstön kanssa? Terveydenhoitajan kanssa?
- Mitkä asiat ovat mielestäsi tärkeitä yhteistyössä päivähoiton työntekijän? ja terveydenhoitajan kanssa?

Laajan 4-vuotistarkastuksen tapaaminen päivähoiton työntekijän kanssa

- Ketä oli keskustelussa paikalla?
- Tunsitko, että keskustelulle oli varattu riittävästi aikaa?
- Millaiseksi koit yhteistyön päivähoiton työntekijän kanssa?
- Miten päivähoitossa huomioitiin näkemyksenne lapsenne kasvatukseen ja kehitykseen liittyvissä asioissa?

- Miten teitä mielestänne kuunneltiin?
- Tunnetteko, että teidän mielipiteitänne kunnioitetaan?
- Miten koko perheenne huomioitiin keskustelussa?
- Onko sinulla helppo luottaa päivähoidon henkilöstöön? Mikä on vaikuttanut luottamuksen syntymiseen?
- Nousiko keskustelussa esille vaikeita asioita? Millaiseksi koit vaikeista asioita keskustelun työntekijän kanssa?
- Oletteko tunteneet epävarmuutta ollessasi vuorovaikutuksessa henkilöstön kanssa?
- Jäikö päivähoiton työntekijän tapaamisesta hyvä mieli? Jos jäi niin mitkä tekijät keskustelussa vaikuttivat siihen, että sinulle jäi hyvä mieli keskustelun jälkeen? Jos ei, niin miksi?
- Jäikö keskustelusta jotain puuttumaan? Mitä olisit kaivannut enemmän?
- Jos arvioit asteikolla 4-10 miten keskustelu sujui päivähoitossa, minkä arvosanan antaisit? (10 = Erittäin toimiva, hyödyllinen.. 4 = Epäkäytännöllinen, hyödytön... VASTAUS: X. Jatkokysymys: Miksi annat juuri tuon arvosanan?

4-vuotistarkastus neuvolassa

- Ketä oli mukana laajassa 4-vuotistarkastuksessa?
- Millaisia tuntemuksia laaja 4-vuotistarkastus herätti lastenneuvolassa?
- Millaiseksi koit yhteistyön terveydenhoitajan kanssa?
- Mitkä tekijät vaikuttivat teidän ja terveydenhoitajan väliseen yhteistyön sujuvuuteen?
- Miten neuvolassa huomioitiin näkemyksenne lapsenne kasvatukseen ja kehitykseen liittyvissä asioissa?
- Tunsitko, että teidän mielipiteitänne kunnioitetaan?
- Miten koko perheenne huomioitiin lastenneuvolassa?
- Onko sinulla helppo luottaa lastenneuvolan henkilöstöön? Mikä on vaikuttanut luottamuksen syntymiseen/puuttumiseen?
- Millaiseksi koet vaikeista asioita keskustelun työntekijän kanssa?
- Oletteko tunteneet epävarmuutta ollessasi vuorovaikutuksessa henkilöstön kanssa?
- Tunnetko, että 4-vuotistarkastukselle oli varattu riittävästi aikaa?

- Jos isä oli mukana, miten hänet huomioitiin? Miten koko perhe huomioitiin?
- Jäikö 4-vuotistarkastuksesta lastenneuvolassa hyvä mieli? Jos jäi, niin miksi ja jos ei, niin miksi ei.
- Jäikö keskustelusta jotain puuttumaan? Mitä olisit kaivannut enemmän?
- Jos arvioit asteikolla 4-10 miten keskustelu sujui lastenneuvolassa (minkä arvosanan antaisit? (10 = Erittäin toimiva, hyödyllinen.. 4 = Epäkäytännöllinen, hyödytön... VASTAUS: X. Jatkokysymys: Miksi annat juuri tuon arvosanan?

Laajan 4-vuotistarkastuksen koko prosessi

- Millä tavalla laaja 4-vuotistarkastus on tukenut vanhemmuuttasi?
- Millaista oli saamasi tuki ja tieto laajassa 4-vuotistarkastuksessa? Hyödyllistä? Riittävä?
- Millaisissa vanhemmuuden asioissa koet olevasi vahvempi laajan 4-vuotistarkastuksen jälkeen?
- Jos arvioit asteikolla 4-10 miten laaja 4-vuotistarkastus sujui kokonaisuudessaan(, minkä arvosanan antaisit? (10 = Erittäin toimiva, hyödyllinen.. 4 = Epäkäytännöllinen, hyödytön... VASTAUS: X. Jatkokysymys: Miksi annat juuri tuon arvosanan?